

ALCOHOLMATIGING JEUGD IN DE ACHTERHOEK

WERKPLAN 2005 - 2007

De samenwerkende gemeenten Doetinchem, Groenlo, Montferland en Winterswijk ondersteund door:

Gelre-IJssel

ALCOHOLMATIGING JEUGD IN DE ACHTERHOEK

WERKPLAN 2005 – 2007

De samenwerkende gemeenten Doetinchem, Groenlo, Montferland en Winterswijk ondersteund door:

- Politie Noord- en Oost-Gelderland district Achterhoek
- De Grift, Gelders centrum voor verslavingszorg
- GGD Gelre-IJssel

Doetinchem, mei 2005

Exemplaren zijn op te vragen bij GGD Gelre-IJssel

Voorwoord

De Achterhoekse gemeenten stelden in 2003 naar aanleiding van het onderzoek 'Wat is normaal in de Achterhoek?' een projectgroep in die de bestuurlijke opdracht kreeg een werkplan op te stellen om het alcoholgebruik van jongeren te matigen (bijlage 1 en 2). Vanuit onderzoek en praktijk was duidelijk dat de inzet en deskundigheid van lokale en regionale partners nodig zou zijn. Daarom startte de projectgroep in 2004 een traject met vier regionale werkgroepen rond de thema's onderwijs, vrije tijd, regelgeving en thuis (bijlage 3). In deze werkgroepen zaten mensen van de horeca, politie, sport, onderwijs, jeugd- en jongerenwerk, jeugdhulpverlening, verslavingszorg, gemeenten en GGD. Zij leverden in de eerste helft van 2004 ingrediënten voor dit werkplan Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek.

Over het plan in opbouw is op verschillende momenten inbreng gevraagd van de project- en werkgroepleden, maar ook van andere ambtenaren openbare orde of volksgezondheid die graag antwoord gaven op een vraag om advies. Jongeren van het Brewinc College hebben meegedacht over mogelijke acties richting jongeren.

Het conceptwerkplan is besproken in het ambtenarenoverleg integrale veiligheid en het districtelijk driehoeksoverleg. Voorgestelde politiematregelen zijn zo geaccordeerd. De werkgroep APV (Algemene Plaatselijke Verordening) heeft nauwkeurig naar het hoofdstuk over wet- en regelgeving gekeken. De vier gemeenten uit de projectgroep hebben actief meegedacht bij alle fasen van de totstandkoming van het plan.

Er is landelijke interesse voor dit initiatief. Het bureau Alcohol Voorlichting en Preventie (AVP) van het Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie (NIGZ) is adviseur geworden van de projectgroep.

Zo is dit alcoholmatigingsplan met vereende krachten tot stand gekomen. Het moge duidelijk zijn dat alcoholmatiging niet één twee drie voet aan de grond krijgt. Alcoholgebruik is in de Achterhoek, zoals in heel Nederland, geaccepteerd en onderdeel van het dagelijkse leven. Maar wie had gedacht dat de Fransen erin zouden slagen de nationale wijnconsumptie omlaag te brengen? Wie heeft voorspeld dat binnen 20 jaar het geen goed gastheerschap meer zou zijn om de sigaretten op elk feestje klaar te zetten? Hoe snel is het algemeen geaccepteerd geworden dat je niet kunt drinken én autorijden? Met de vereende krachten en een lange adem is er een goede basis voor de uitvoering van de plannen om zo de tendens van jonger, vaker en meer alcohol tot stilstand te brengen. Voor een gezonde jeugd in een gezellige én veilige Achterhoek.

Projectgroep 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'

Inhoud

Voorwoord	2
Inhoud	3
Samenvatting	5
1. Inleiding	8
1.1 Probleemschets	8
1.2 Alcoholmatigingsbeleid Jeugd in de Achterhoek	8
1.3 Doelgroep en doel	8
1.4 Uitgangspunten van het alcoholmatigingsbeleid	9
1.5 Opbouw werkplan	10
2. Activiteiten, taakverdeling en planning	11
2.1 Basispakket en keuze activiteiten	11
2.2 Uitvoering en tussenevaluatie	11
2.3 Basispakket Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek	11
2.4 Keuze activiteiten	13
3. Regelgeving en handhaving	15
3.1 Regelgeving	15
3.1.1 De Drank- en horecawet	15
3.1.2 Algemene plaatselijke verordening (APV)	17
3.1.3 Algemene Subsidieverordening	17
3.1.4 Overige mogelijkheden	17
3.2 Handhaving	18
3.3 Maatregelen regelgeving	19
3.4 Maatregelen politie	19
3.5 Bekendmaking regels	20
4. Publiekscampagnes	21
4.1 Probleembesef	21
4.2 Publiekscampagne 'Drank maakt meer kapot dan je lief is' voor volwassenen	21
4.2.1 Doelgroep en doelen	21
4.2.2 Activiteiten publiekscampagne volwassenen	22
4.3 Publiekscampagne 'De kater komt later' voor jongeren	23
4.3.1 Doelgroep en doelen	23
4.3.2 Activiteiten publiekscampagne jeugd	23
5. Thuis	25
6. Vrije tijd	27
6.1 Horeca	27
6.2 Sportverenigingen	29
6.3 Jeugd- en jongerenwerk	30
7. Onderwijs	31
7.1 Basisonderwijs	31
7.2 Voortgezet onderwijs	32
8. PR	35

9. Projectorganisatie	36
10. Evaluatie alcoholmatigingsplan	37
10.1 Procesevaluatie	37
10.2 Effectevaluatie	37
11. Alcoholgebruik en de gevolgen	39
11.1 Alcoholgebruik door de Achterhoekse jeugd	39
11.2 Gevolgen	40
12. Financiën.....	43
12.1 Basispakket 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'	43
12.1.1 Personele kosten basispakket voor De Grift en GGD Gelre-IJssel per jaar	43
12.1.2 Personele kosten per gemeente per projectjaar voor extra uren	44
12.1.3 Materiaalkosten per gemeente per projectjaar	44
12.1.4 Totale kosten per gemeente per jaar	45
12.2 Keuze-activiteiten 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'.....	46
 BIJLAGEN	
1. Bestuurlijke opdracht	47
2. Projectgroep	48
3. Werkgroepen	49
4. Afkortingen	50

Samenvatting

Alcoholgebruik en de gevolgen

Uit onderzoek in de afgelopen tien jaar blijkt dat de jeugd op steeds jongere leeftijd begint met alcohol drinken, vaak al op de basisschool. Van de jongeren van 12 tot 19 jaar drinkt 73% minimaal één keer per maand, in heel Nederland is dit gemiddeld 44%. Een Achterhoeker drinkt met 17 jaar gemiddeld ruim 10 glazen per gelegenheid. De meeste ouders tolereren het drankgebruik.

Overmatig alcoholgebruik kan leiden tot blijvende hersenschade, vernielingen, geweld en ongevallen, en op termijn tot verslaving, andere ziektes en arbeidsverzuim. Sinds 1999 is het aantal aan alcohol verslaafde cliënten in de Achterhoek met 120 personen per jaar toegenomen, dat is een stijging van 36%, tegenover landelijk 9%. Voordat mensen aankloppen bij verslavingszorg hebben ze vaak al gedurende 20 jaar te veel alcohol gedronken.

De maatschappelijke onkosten van de gevolgen van overmatig alcoholgebruik worden voor de Achterhoek geraamd op 42 miljoen euro per jaar.

Projectdoelstelling en werkwijze

Gezien het drinkgedrag van onze jeugd kiezen de gemeenten van de Achterhoek voor een alcoholmatigingsbeleid. De algemene doelstelling is alcoholmatiging onder jongeren van 10 tot 18 jaar te bevorderen waardoor de negatieve effecten van alcoholgebruik worden verminderd.

Er is gekozen voor een regionale, brede aanpak waarbij meerdere maatregelen een elkaar versterkend effect kunnen hebben. Er zal nauw worden samengewerkt met lokale en regionale partners, zoals ouders, scholen, winkeliers, horeca, sportverenigingen, buurt- en clubhuiswerk, De Grift, GGD en de politie.

Activiteiten, taken en planning

Een aantal activiteiten hoort tot het basispakket. Dit zijn de activiteiten die zeker nodig zijn om alcoholmatigingsbeleid daadwerkelijk een kans te geven. Zogenaamde keuze activiteiten zijn extra activiteiten die een gemeente inkoop voor gemeentelijke inkleuring van het beleid. In hoofdstuk 2 is een schema opgenomen waarin de activiteiten en de betrokken instanties worden opgesomd. De activiteiten hebben continuïteit nodig om effect te hebben op het drinkgedrag van onze jeugd. Dit werkplan beslaat daarom de eerste drie jaar tot en met 2007; na evaluatie zal een plan voor de volgende drie jaar worden opgesteld.

Regelgeving en handhaving

Bestaande wet- en regelgeving, zoals de Drank- en horecawet, biedt ruimte voor lokaal beleid. De gemeente zal op basis hiervan de Drank- en horecaverordening aanscherpen om het alcoholgebruik onder de jeugd te matigen. Ook zal in de APV vanuit het oogpunt van openbare orde maatregelen worden opgenomen die kunnen bijdragen aan de alcoholmatiging, zoals een verbod op alcoholgebruik op straat. Een belangrijk aandachtspunt is de regionale afstemming met de buurgemeenten; eenduidig beleid schept helderheid voor de burger en zorgt ervoor dat de politie het beleid beter kan handhaven.

De politie, de VWA/ Keuringsdienst van Waren en de gemeente hebben aanvullende taken bij de handhaving. De politie voert samen met Halt het project 'Boete of een kanskaart' uit en daarnaast zal zij meer aanwezig zijn op plekken waar alcoholgerelateerde overtredingen te verwachten zijn. Verscherping van het toezicht en de extra controles worden of staan reeds opgenomen in het bestuurlijk startdocument van iedere gemeente.

Publiekscampagnes

Een aanpak om het alcoholgebruik bij jongeren te matigen moet een voedingsbodemp hebben. Zij en hun ouders weten nog onvoldoende dat jongeren te jong en te veel alcohol drinken en dat er een ongewenste situatie is ontstaan. Ouders en andere opvoeders en volwassenen in de omgeving van jongeren moeten eerst inzien dat het nodig is dat zij grenzen stellen aan het drinkgedrag van hun kinderen, en het goede voorbeeld geven. Het

is belangrijk dat ook de jongeren zelf open staan om over hun eigen alcoholgebruik na te denken. Uit twee nationale campagnes, 'Drank maakt meer kapot dan je lief is' voor volwassenen en 'De kater komt later' voor jongeren wordt een Achterhoekse campagne gedestilleerd om het benodigde probleembesef tot stand te brengen.

Thuis

Diverse sleutelfiguren signaleren dat veel ouders hun kinderen niet remmen of zelf geen goed voorbeeld geven qua alcoholgebruik. Er zijn daarnaast ook ouders die willen weten hoe ze in het klimaat van geaccepteerd overmatig alcoholgebruik hun kind wat alcohol betreft goed kunnen opvoeden. Voor ouders en verzorgers worden op het basis- en voortgezet onderwijs diverse activiteiten georganiseerd die gericht zijn op opvoedingsondersteuning. Daarnaast kan de gemeente kiezen voor huiskamerbijeenkomsten die gericht zijn op ouders die in de regel niet via school worden bereikt.

Vrije tijd

In hun vrije tijd bezoeken jongeren hun sportvereniging, gaan ze uit in café's en discotheken; ook worden jongerencentra bezocht. Veel jongeren halen alcoholische drank in de supermarkt en drinken deze thuis voordat ze uitgaan (indrinken). Deze plekken waar jongeren komen, zijn ingangen voor maatregelen die de gemeente treft om alcoholgebruik te matigen. Zo zal de gemeente samen met de plaatselijke horeca en politie een horecaconvenant opstellen met als doel de leeftijdsgrens te handhaven en overlast te verminderen. Ook zal de gemeente in gesprek gaan met sportclubs en het jeugd- en jongerenwerk om te kijken of en zo ja welke knelpunten de uitvoering van het alcoholbeleid geeft en te zoeken naar oplossingen om zo het alcoholbeleid te versterken. Daarnaast zullen barvrijwilligers de mogelijkheid krijgen om de IVA-cursus te volgen. Binnen het jeugd- en jongerenwerk zal een themafeest worden ontwikkeld om jongeren en hun ouders met elkaar in gesprek te brengen over alcoholgebruik.

Onderwijs

Alcoholmatigingsbeleid op scholen hoeft niet vanuit het niets te worden opgebouwd. Er zijn projecten en lessen rond genotmiddelen; de leerlingenzorg heeft zich in de afgelopen jaren tien jaar volop ontwikkeld. Aan het basisonderwijs zullen een lespakket over alcohol en een lesmethode weerbaarheid worden aangeboden. Het project 'De gezonde school en genotmiddelen' dat de gemeente vanaf 1999 heeft gefinancierd voor het voortgezet onderwijs is de ingang voor meer aandacht voor alcohol via regelgeving, lessen en deskundigheidsbevordering van de docenten. In aangepaste vorm wordt het ook aangeboden aan het ZMOK en het ROC. Daarnaast kan de gemeente kiezen voor het project 'Onder invloed onderweg' voor de bovenbouw.

PR

Op verschillende wijzen zal in de media aandacht worden besteed aan de activiteiten die voortkomen uit dit werkplan, waardoor alcoholmatiging in de Achterhoek telkens terugkomt op de agenda.

Projectorganisatie

De ambtenaar belast met volksgezondheid of verslavingszorg is binnen de gemeente intern projectleider. De gemeente vervult een regierol, neemt zelf maatregelen of faciliteert deze. Oplossingen worden in samenspel vanuit verschillende beleidsterreinen van de gemeenten aangedragen: jeugd, onderwijs, openbare orde en veiligheid, sport, vergunningen (horeca), welzijn en volksgezondheid.

Een bestuurder volksgezondheid is de projectleider en zorgt ervoor dat het project regelmatig bij collegabestuurders, zowel van Volksgezondheid, als van Openbare orde en veiligheid, op de agenda terugkeert. Een projectgroep, die ondersteund wordt door een projectsecretaris van de GGD Gelre-IJssel, bevordert de voortgang van de activiteiten en zorgt voor afstemming. Hij bestaat uit ambtenaren volksgezondheid en medewerkers van De Grift, de politie en de GGD.

Evaluatie

Om na verloop van tijd te kunnen nagaan wat de inspanningen in dit werkplan aan resultaten opleveren zal door de Grift en de GGD Gelre-IJssel een evaluatie worden uitgevoerd van de verschillende onderdelen. Daarbij wordt enerzijds gekeken naar het proces: zijn de onderdelen volgens planning verlopen en wat heeft bijgedragen aan succes of moeilijkheden? En anderzijds wordt gekeken naar het effect, wat is de verandering bij de diverse doelgroepen in kennis, houding en gedrag ten opzichte van alcoholgebruik door de jeugd in de Achterhoek?

1. Inleiding

1.1 Probleemschets

Uit onderzoek in de afgelopen tien jaar blijkt dat de jeugd op steeds jongere leeftijd begint met alcohol drinken, vaak al op de basisschool. Van de jongeren van 12 tot 19 jaar drinkt 73% minimaal één keer per maand, in heel Nederland is dit gemiddeld 44%. Een Achterhoeker drinkt met 17 jaar gemiddeld ruim 10 glazen per gelegenheid. De meeste ouders tolereren het drankgebruik.

Overmatig alcoholgebruik kan leiden tot blijvende hersenschade, vernielingen, geweld en ongevallen, en op termijn tot verslaving, andere ziektes en arbeidsverzuim. Sinds 1999 is het aantal aan alcohol verslaafde cliënten in de Achterhoek met 120 personen per jaar toegenomen, dat is een stijging van 36%, tegenover landelijk 9%. Voordat mensen aankloppen bij verslavingszorg hebben ze vaak al gedurende 20 jaar te veel alcohol gedronken.

De maatschappelijke onkosten van de gevolgen van overmatig alcoholgebruik worden voor de Achterhoek geraamd op 42 miljoen euro per jaar.

1.2 Alcoholmatigingsbeleid Jeugd in de Achterhoek

Gezien het drinkgedrag van onze jeugd kiezen de gemeenten van de Achterhoek voor een alcoholmatigingsbeleid, om de trend dat veel jongeren op steeds jongere leeftijd veel drinken tegen te gaan. Deze trend is te zien binnen alle gemeenten. Daarnaast overschrijden jongeren gemeentegrenzen, bijvoorbeeld als zij uitgaan en naar school of schoolfeest gaan. Een regionale aanpak is daarom vereist. Door regionale samenwerking wordt de kracht van het alcoholmatigingsbeleid versterkt.

Er wordt naar gestreefd de wet- en regelgeving van gemeenten op elkaar af te stemmen en waar zinvol voor dezelfde beleidsmaatregelen te kiezen om zo handhaving door de politie te vergemakkelijken. Richting lokale partners heeft de gemeente de regierol en neemt initiatief richting horeca, winkeliers, (sport)verenigingen, jeugd- en jongerenwerk en basisscholen.

1.3 Doelgroep en doelen

De algemene doelstelling van het beleid is alcoholmatiging te bevorderen waardoor de negatieve effecten van alcoholgebruik worden verminderd. De doelgroep zijn jongeren van 10 tot 18 jaar. Intermediaire doelgroepen om het doel en de jongeren te bereiken zijn volwassenen die met deze jongeren te maken hebben, zoals ouders, leerkrachten, sporttrainers, jeugd- en jongerenwerk, winkeliers en horecamedewerkers.

Meer concreet worden de volgende doelen nagestreefd:

- Inwoners van de Achterhoek, burgers en professionals, staan open voor informatie over alcohol en alcoholmatiging.
- Het aantal basisschoolleerlingen dat alcohol drinkt, neemt in ieder geval niet toe. Hiermee stopt de toename van het aantal kinderen dat op jonge leeftijd drinkt.
- Meer dan de helft van de middelbare scholieren weet wanneer zij te veel alcohol drinken en weten welke risico's zij dan zelf lopen.
- Het gemiddeld aantal glazen dat de middelbare scholieren per keer drinken, neemt niet toe.
- Meer dan de helft van de opvoeders¹ erkent dat kinderen te veel alcohol drinken en weet dat ouders het alcoholgebruik van hun kinderen kunnen verminderen door zelf het goede voorbeeld te geven, grenzen te stellen en met hun kinderen over alcohol te praten.
- De gemeente stelt beleid op rond alcoholmatiging en stemt dit met andere gemeenten in de Achterhoek af.
- De gemeente sluit een horecaconvenant af met horeca en politie.

---

¹ Onder ouders worden ook andere verzorgers in de thuissituatie verstaan zoals stiefouders of pleegouders.

- De horecaondernemers en winkeliers verscherpen de handhaving van de wettelijke leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol.
- De politie voert scherper toezicht en extra controles uit en verhoogt haar aanwezigheid bij plekken waar overtredingen kunnen voorvallen.
- Het jeugd- en jongerenwerk en sportclubs versterken het alcoholbeleid waar de Drank- en horecawet toe verplicht.
- Scholen voor basis- en voortgezet onderwijs plaatsen alcoholmatiging nadrukkelijker op de agenda.

Alcoholgebruik is niet in algemene zin onderwerp van het Achterhoekse alcoholmatigingsbeleid. Immers, als dit verantwoord gebeurt, zijn er weinig tot geen risico's. Het gaat hier om het *overmatig* drinken van 10- 18 -jarigen en om *de vroege leeftijd* waarop met drinken wordt gestart.

1.4 Uitgangspunten van het alcoholmatigingsbeleid

In Nederland is het alcoholgebruik verweven met het dagelijks leven en breed geaccepteerd. In de Achterhoek is dit ook het geval: de alcohol komt snel op tafel en er wordt niet gekeken op een glas meer. Het zijn niet enkel grootschalige evenementen als kermis en carnaval waar de drank rijkelijk vloeit, het hele jaar door zijn er veel gelegenheden waar er volop alcohol wordt gebruikt.

Een aanpak daarvan kan niet heen om de vanzelfsprekendheid van alcoholgebruik in de Achterhoek. Het onverantwoord alcoholgebruik door jongeren staat daar niet los van, maar is een negatief uitvloeisel. Het beleid houdt hiermee rekening en kent daarom de volgende vijf kenmerken.

- **Brede aanpak**

Alcoholmatiging is niet te bereiken via één oplossing, een pakket van maatregelen heeft meer kans op slagen dan een enkele maatregel. Enkel voorlichting aan de ouders bijvoorbeeld is een te geïsoleerde actie om effect te behalen. Voor de beïnvloeding van houding en gedrag zullen meerdere instrumenten na en naast elkaar worden ingezet: naast voorlichting ook wetgeving, handhaving en zelfregulering. Zo wordt er gekozen voor een aanpak waarbij meerdere maatregelen een elkaar versterkend effect kunnen hebben.²

- **Partners**

Alcoholgebruik is onderdeel van het dagelijks leven van onze jongeren, bij schoolfeesten, sport, uitgaan en thuis. Alcoholmatigingsbeleid kan dan ook geen zaak zijn van gemeenten alleen. Alcoholmatigingsbeleid zal via verschillende kanalen worden uitgevoerd. Er zal nauw worden samengewerkt met lokale en regionale partners: ouders, horeca, winkeliers, sportverenigingen, buurt- en clubhuiswerk, scholen, De Grift, GGD en de politie. Gemeenten vervullen een rol, nemen zelf maatregelen of faciliteren deze.

- **Facetbeleid**

Overmatig alcoholgebruik heeft gevolgen voor de gezondheid en het leven van een jongere, maar laat zich ook zien in de vorm van vernielingen en zinloos geweld. Oplossingen worden in samenspel vanuit verschillende beleidsterreinen van de gemeenten aangedragen: jeugd, onderwijs, openbare orde en veiligheid, sport, vergunningen (horeca), welzijn en volksgezondheid.

- **Aansluiting bij rijksoverheidsbeleid**

De Achterhoekse gemeenten sluiten aan bij het beleid van de rijksoverheid. Het Rijk heeft met de aanscherping van de Alcoholnota in 2000³ het alcoholbeleid geïntensiveerd. Zo is de controle op leeftijdsgrenzen verscherpt; voor (sport)verenigingen is voor barvrijwilligers de Instructie Verantwoord Alcoholshenken (IVA) opgesteld. Er wordt ingezet op landelijke

² Preventie van overmatig alcoholgebruik, kwaliteit en doelmatigheid, Nationaal Kompas Volksgezondheid, RIVM, Bilthoven, 2002

³ Alcoholnota 2001 – 2003, Den Haag, VWS

voorlichtingscampagnes zoals 'Drank maakt meer kapot dan je lief is' en studenten- en campingcampagnes.

De aansluiting van het Achterhoekse alcoholmatigingsbeleid bij het landelijke beleid komt het effect van de maatregelen ten goede.

- **Lange adem**

Het beleid om het overmatig alcoholgebruik door de jeugd aan te pakken vraagt om een lange adem. Het gaat erom in de gemeente eerst probleembesef te kweken, zodat er een basis ontstaat voor de daarop voorgenomen maatregelen. Deze maatregelen hebben continuïteit nodig om effect te hebben op het drinkgedrag van onze jeugd. Dit werkplan beslaat daarom de eerste drie jaar tot en met 2007; na evaluatie zal een plan voor de volgende drie jaar worden opgesteld.

1.5 Opbouw werkplan

Na de uitgangspunten uit dit hoofdstuk, volgt in hoofdstuk 2 informatie over het basispakket en de keuze activiteiten. Het werkplan beschrijft in hoofdstuk 3 maatregelen op het vlak van regelgeving en handhaving. Voor activiteiten richting jongeren en ouders zal eerst hun aandacht voor alcoholmatiging moeten worden gewekt. Hoofdstuk 4 gaat over de publiekscampagnes die hiervoor worden opgezet. In hoofdstuk 5, 6 en 7 komen de activiteiten voor de domeinen thuis, vrije tijd en onderwijs voorbij. Hoofdstuk 8 gaat in op de PR, hoofdstuk 9 op de projectorganisatie. In hoofdstuk 10 komt de evaluatie aan de orde. Hoofdstuk 11 besluit met een uitgebreide beschrijving van het alcoholgebruik door de jeugd en de gevolgen.

Zo geven de Achterhoekse gemeenten samen met lokale en regionale partners vorm aan het alcoholmatigingsbeleid in de Achterhoek.

2. Activiteiten, taakverdeling en planning

Van alle activiteiten die in de volgende hoofdstukken worden beschreven, wordt via onderstaand schema een overzicht gegeven. Beschreven wordt de actie, het jaar van uitvoering en de uitvoerders. Er worden twee rollen onderscheiden, namelijk die van initiatiefnemer en samenwerkingspartner. Vaak zal de beoogde (intermediaire) doelgroep ook een rol krijgen.

2.1 Basispakket en keuze activiteiten

Het schema is in tweeën opgedeeld. Het eerste schema betreft het basispakket dat de activiteiten omvat die nodig zijn om alcoholmatiging in de Achterhoek een kans van slagen te geven. In alle gemeenten zullen deze activiteiten plaatsvinden. Het woord 'basispakket' impliceert niet dat de kosten al gedekt zijn, al zal een gedeelte ingepast kunnen worden in de reguliere werkzaamheden en activiteiten van De Grift, de GGD, de politie en ook de gemeenten.

Het tweede schema geeft de keuze activiteiten. Dit zijn activiteiten die een gemeente als aanvulling op het basispakket kunnen inkopen voor gemeentelijke inkleuring van het beleid.

In dit werkplan staan geen acties beschreven rond de hulpverlening, zoals maatschappelijk werk of huisartsen. In onderzoek van het Trimbos-instituut zijn hierover aanbevelingen geformuleerd.⁴

2.2 Uitvoering en tussenevaluatie

De activiteiten vinden plaats in 2005, 2006 en/of 2007. Als startdatum voor de eerste activiteiten wordt uitgegaan van september 2005. De activiteiten met die startdatum hebben de hoogste prioriteit, omdat zij de basis leggen voor de overige activiteiten. Dit zijn de wet- en regelgeving en publiekscampagnes.

De projectgroep (zie hoofdstuk 9) zal ieder jaar een tussenevaluatie (laten) verrichten over de lopende activiteiten. In de loop van 2007 zullen conclusies getrokken worden over de projectjaren en zal een vervolgplan worden geschreven voor 2008 – 2011. Hierin wordt gekeken wat wordt vervolgd, herhaald en vernieuwd. Denkbaar is uitbreiding van de doelgroep, bijvoorbeeld jongvolwassenen tussen de 18 en 24 jaar of uitbreiding van aandachtsgebied, bijvoorbeeld verkeer of hulpverlening. Zoals in hoofdstuk 1 gezegd: alcoholmatiging is een kwestie van lange adem.

2.3 Basispakket Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek

	Initiatiefnemer	Samenwerkingspartner(s)	Planning over 2005, 2006, 2007
Regelgeving en handhaving			
Aanscherpen en afstemmen			
- Drank- en horecaverordening	gemeente		sept. 05, af 06
- Aanscherpen en afstemmen APV	gemeente	werkgroep APV	sept. 05, af 06
- Om tafel met winkeliers	gemeente		06, 07
Gemeentelijke handhaving	gemeente		
Handhaving politie:			
- project 'Boete of een kanskaart'	politie	HALT	start 06, af 07
- scherper toezicht en extra controles	politie		start 06, af 07
- verhoogde aanwezigheid	politie		start 06, af 07
- ontheffingenbeleid	politie		start 06, af 07

⁴ D. Meije en S. van Rooijen, Onderzoek naar alcoholproblematiek in de Achterhoek, Trimbos-instituut, februari 2005

	Initiatief- nemer	Samenwerkings- partner(s)	Planning over 2005, 2006, 2007
Bekendmaking regels	gemeente	GGD	start 06, af 07
Publiekscampagne Volwassenen 'Drank maakt meer kapot dan je lief is'			
Radiospot	GGD	Grift	sept. 05, uitv. 06 en 07
Folder 'Alcohol en opvoeding'	GGD	Grift	idem
Posters	GGD	Grift	idem
Artikels in huis aan huis bladen	GGD	gemeenten	06, 07
Kabelkrant	GGD		06, 07
Televisie	GGD	Grift	05, 06, 07
Publiekscampagne Jeugd 'De kater komt later'			
Radiospot	GGD	Grift	start 05, uitv. 06 en 07
Posters	GGD	Grift	idem
Folder 'De kater komt later. Test jezelf'	GGD	Grift	idem
Bioscoopreclame	GGD	Grift	ontwikkelen 06, uitv. 06 en 07
Informatie over internet	GGD	Grift	06 en 07
Ouders			
Informatie aan ouders en kinderen via de jeugdvpk	GGD		05, 06 en 07
Ouderbijeenkomst 'Alcohol, een ander verhaal'	Grift	GGD, bo-scholen	06 en 07
Ouderactiviteit 'Alcohol, drugs en opvoedingsondersteuning'	Grift	GGD, vo-scholen	06 en 07
Cursus 'Alcohol, drugs en opvoedingsondersteuning'	Grift	GGD, vo-scholen	06 en 07
Ouderbrochure	GGD	vo-scholen	06 en 07
Horeca			
Horecaconvenant	gemeente	horeca, politie	start 06, af 07
Horecaproject	Grift	horeca	05 (06 en 07)
Sportverenigingen			
Bijeenkomst bestuur sportverenigingen	gemeente	sportclubs, Grift	05
Discussieavonden coaches en trainers	gemeente	sportclubs, Grift	06, 07
IVA voor barvrijwilligers	Grift	sportclubs	06, 07

	Initiatief- nemer	Samenwerkings- partner(s)	Planning over 2005, 2006, 2007
Jeugd- en jongerenwerk			
In gesprek met jeugd- en jongerenwerk	gemeente	jeu- en jowerk, GGD	05
IVA voor barvrijwilligers	Grift	jeu- en jowerk	06, 07
Themafeest 'Nu ben ik 't zat'	gemeente	jeu- en jowerk, Grift	start 05, uitv. 06 en 07
Basisonderwijs			
Op de agenda	gemeente	Grift, GGD	05
Lessen 'Alcohol, een ander verhaal'	gemeente	Grift, GGD	06 en 07
Lesmethode PAD	gemeente	Grift, GGD	06 en 07
Voortgezet onderwijs			
Op de agenda bij het management	Grift, GGD		05 en 06
Reglement Alcohol	scholen	Grift, GGD	start 06, af 07
Lessen 'Wat je kunt verwachten van alcohol'	scholen	Grift, GGD	schooljr 05/06 en 06/07
Cursus 'De gezonde school en genotmiddelen'	Grift	GGD	06 en 07
ZMOK-project 'Weet wat je doet!'	Grift	GGD, scholen	05,06 en 07
ROC-project	Grift, GGD	scholen	start 05, uitv. 06 en 07
PR			
Logo	GGD	projectgroep	05
Aftrap	GGD	projectgr., gemeenten	05
Startbijeenkomst samenwerkingspartners	gemeenten	GGD	05
Persberichten, radio, tv, nieuwsbrief	GGD	projectgroep	05, 06, 07

2.4 Keuze activiteiten

	Initiatief- nemer	Samenwerkings- partner(s)	Planning naar keus
Publiekscampagne Volwassenen 'Drank maakt meer kapot dan je lief is'			
Flyer 'Alcohol en opvoeding' huis aan huis	GGD	Grift	
Alcoholtentoonstelling in bibliotheek	Grift	bieb	
Lezing in de bibliotheek	Grift	GGD, bieb	

	Initiatief- nemer	Samenwerkings- partner(s)	Planning naar keus
Publiekscampagne Jeugd 'De kater komt later'			
BOB	Grift	Steunpunt Oost 3VO	
Ouders			
Homeparty's	Grift	GGD, scholen	start 05, af 07
Voortgezet onderwijs			
Project Onder invloed onderweg	Grift	scholen	

3. Regelgeving en handhaving

De gemeente zal via wet- en regelgeving een stevige basis leggen voor alcoholmatiging. Daarvoor bestaan voldoende wettelijke mogelijkheden waar gebruik van gemaakt kan worden. Een belangrijk aandachtspunt is de regionale afstemming met de buurgemeenten; eenduidig beleid schept helderheid voor de burger en zorgt ervoor dat de politie het beleid beter kan handhaven.

De werkgroep Regelgeving raadde het volgende aan:

- voer bestaande regelgeving uit.
- liever weinig regels die worden uitgevoerd en gehandhaafd, dan veel regels die enkel op papier bestaan.
- alcoholmatigingsbeleid heeft meer kans van slagen als het wordt opgezet vanuit zowel de openbare orde als de volksgezondheid.

3.1 Regelgeving

Achtereenvolgend de Drank- en horecawet, de APV, de algemene subsidieverordening en overige mogelijkheden.

3.1.1 De Drank- en horecawet

Per 1 november 2000 is de herziene Drank- en horecawet van kracht met als hoofddoelstelling de preventie van gezondheidsrisico's en maatschappelijke problemen. De gemeente voert op lokaal niveau deze wet in medebewind uit.

Belangrijke punten uit de wet zijn:

- De verstrekker van alcohol is verplicht om vast te stellen of de koper de wettelijk vastgestelde leeftijdsgrens heeft bereikt.
- Het is verplicht om de leeftijdsgrenzen bij alle verkooppunten en terrassen en bij de toegang tot slijterijen duidelijk aan te geven.
- Benzinstations, winkels verbonden aan benzinstations en winkels in restaurants aan auto(snel)wegen mogen geen alcoholhoudende drank verkopen.
- In supermarkten moet er een duidelijke scheiding zijn tussen alcoholhoudende en alcoholvrije drank om duidelijk te maken dat het geen frisdrank betreft.
- Als aan jongeren onder de wettelijke leeftijdsgrens alcohol wordt verkocht, is de verkoper strafbaar.
- Het is verboden dronken personen toe te laten in de horecagelegenheid, in de slijterij of op het terras.
- Er geldt een vergunningplicht om alcohol te mogen schenken.
- Overtreding van de Drank- en horecawet kan worden vervolgd op basis van de Wet op de economische delicten.

- **Vergunningplicht**

De vergunningplicht (artikel 3 en 4) houdt in dat een ondernemer of een vereniging die alcohol wil schenken of sterke drank wil verkopen, daarvoor een vergunning moet aanvragen bij de gemeente. De gemeente toetst de aanvraag op eisen die omschreven zijn in het Besluit kennis en inzicht sociale hygiëne Drank- en horecawet en het Besluit eisen zedelijk gedrag Drank- en horecawet 1999. Daarnaast zijn er nog andere eisen waar de aanvraag aan moet voldoen⁵.

---

⁵ Handreiking Drank- en horecawet voor gemeenten, Ministerie van VWS, 2001

Horeca en slijterijen zijn volgens de Drank- en horecawet verplicht de leeftijdsgrenzen aan te geven en te controleren. Daarnaast is het verboden personen binnen te laten die onder invloed zijn. In het horeca- of slijterijbedrijf moet een leidinggevende aanwezig zijn die op de verleende vergunning staat vermeld.

- **Gemeentelijke verordening en beleid**

Artikel 20 en 23 van de Drank- en horecawet geeft de gemeente de mogelijkheid om in een gemeentelijke verordening voorwaarden aan de vergunningverlening op te nemen. Hierin kan het volgende worden bepaald:

- In bepaalde instellingen, zoals buurthuizen, jongerencentra, sportkantines en verenigingscentra, mag geen sterke drank of zelfs geen alcoholhoudende drank worden verkocht.
  - Voor een bepaald gebied gelden beperkingen aan de verkoop van alcohol.
  - Voor een bepaalde tijd gelden beperkingen aan de verkoop van alcohol, bijvoorbeeld voor of na een risicovolle voetbalwedstrijd.
  - De leeftijdsgrens voor de toelating van jongeren in een bepaalde soort horecalokaliteit wordt opgetrokken tot maximaal 21 jaar.
  - De verstrekking van alcoholhoudende dranken voor gebruik elders dan ter plaatse wordt voor een bepaalde periode verboden.
- Aan de vergunningvoorschriften kunnen beperkingen worden verbonden.

- **Ontheffing**

Artikel 35 stelt dat de gemeente een ontheffing kan verlenen voor de verkoop van zwakalcoholische drank (alcoholhoudende drank behalve sterke drank) ten behoeve van bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard zoals een braderie, voetbalwedstrijd, schoolfeest of carnaval. Hieraan kunnen voorwaarden of beperkingen worden verbonden, bijvoorbeeld dat er enkel evenementenbier (alcoholpercentage 2,5%) is toegestaan. Dit kan ook worden opgenomen in de gemeentelijke verordening.

- **Niet-commerciële instellingen**

Voor niet-commerciële instellingen zoals buurthuizen, jongerencentra, sportkantines en verenigingscentra met een kantine in eigen beheer waar alcohol wordt geschonken, geldt ook dat een vergunning dient te worden aangevraagd op basis van de Drank- en horecawet. Scholen die regelmatig schoolfeesten met alcohol organiseren hebben ook deze vergunning nodig.

Belangrijke voorwaarden uit de wet zijn:

- een bestuursreglement: Het bestuur stelt een bestuursreglement vast dat goedgekeurd moet worden door de gemeente. Het reglement bevat bepalingen die gericht zijn op verantwoord alcoholgebruik. Het moet iets zeggen over de volgende punten:
  - 'Op welke dagen en tijdstippen alcoholhoudende drank wordt verstrekt. Dit moet duidelijk zichtbaar worden aangegeven in de horecalokaliteit;
  - Hoe het toezicht op naleving van de inhoud van het bestuursreglement zal plaatsvinden;
  - Hoe het bestuur waarborgt dat de verstrekking van alcoholhoudende dranken geschiedt door personen die voldoende kennis en inzicht aangaande sociale hygiëne hebben;
  - De kwalificatienormen voor barvrijwilligers over verantwoord alcoholgebruik.⁶

Het bestuursreglement wordt gecontroleerd door de gemeente. De gemeente zal zo per instelling voor sport of welzijn maatregelen ter alcoholmatiging binnen het reglement opnemen. Er kan bijvoorbeeld worden besloten om het aantal schenkuren tijdens jeugdactiviteiten te beperken, frisdrank te promoten, het assortiment van alcoholhoudende dranken te beperken, of de prijs van frisdrank gunstig te laten afsteken tegen die van alcohol.

---

⁶Alcohol, veiligheid en jeugd, VNG Uitgeverij, Den Haag, 2002, blz. 30

- Verklaring Sociale hygiëne: Twee leidinggevenden moeten beschikken over een verklaring sociale hygiëne en voldoen aan de eisen van zedelijk gedrag. De gedachte is dat de leidinggevenden de risico's van alcoholverstrekking dienen te kennen en hierop goed weten te reageren.
- Instructie barvrijwilligers: Barvrijwilligers die alcoholhoudende drank schenken moeten een instructie krijgen over verantwoord alkoholschenken (IVA). Hiervoor bestaan cursussen. Op momenten dat er alcohol wordt geschonken hoort er altijd een leidinggevende of een barvrijwilliger met IVA aanwezig te zijn.
- Het is verplicht in de kantine de leeftijdsgrenzen en schenktijden zichtbaar op te hangen.

- **Paracommercialisme**

Artikel 4 tot en met 6 van de Drank- en horecawet beogen paracommercialisme tegen te gaan. Van paracommercialisme is sprake als, meestal onder gelijke voorwaarden, de gewone horecabedrijven ongewenste concurrentie van stichtingen en verenigingen met een horecaverunning ondervinden. Als het verplichte bestuursreglement voor deze verenigingen, waarin een bepaling over paracommercialisme staat opgenomen, onvoldoende duidelijkheid biedt, kan een gemeente zelf hierover beleid opstellen en/of aan de verstrekte vergunning voorschriften of beperkingen verbinden. Zogenaamde schuurfeesten vallen niet onder paracommercialisme; als hier tegen betaling alcohol wordt verstrekt, gaat het om een economisch delict.

In 2005 wordt de Drank- en horecawet herzien. De nadruk van de wijzigingen komt te liggen op verbetering van de handhaving en vermindering van de administratieve lasten.

3.1.2 Algemene plaatselijke verordening (APV)

In een APV staan de regels en voorschriften die specifiek voor een gemeente gelden. Ze worden regelmatig geactualiseerd, soms omdat de landelijke regelgeving verandert, soms omdat de lokale situatie daarom vraagt. De APV kent vier hoofdthema's waaronder openbare orde en veiligheid.

In de APV kan worden opgenomen dat een horecabedrijf een exploitatievergunning moet hebben. De exploitatievergunning kan op basis van de APV worden ingetrokken indien er risico is voor de openbare orde of als het woon- en leefklimaat van de omgeving wordt aangetast.

Vaak wordt de APV benut om een verbod uit te vaardigen op:

- Het gebruik of het bij zich hebben van alcoholhoudende drank op de openbare weg.
- De verkoop van sterke drank in buurt- en clubhuizen, sportkantines en andere laagdrempelige voorzieningen.

3.1.3 Algemene Subsidieverordening

In het algemeen kan een plaatselijke instelling, die er niet in slaagt zelf de begroting rond te krijgen, een beroep doen op de subsidieverordening. Op grond van deze gemeentelijke verordening verstrekt een gemeente een tegemoetkoming in de kosten van organisaties, die bijdragen aan het welzijn van de burgers, zoals organisaties op het terrein van maatschappelijk welzijn, cultuur, sport en recreatie.

De subsidieverordening biedt aangrijpingspunten voor alcoholmatiging. De gemeente kan voorwaarden verbinden aan de toekenning, bijvoorbeeld dat er geen alcohol mag worden geschonken of enkel gedurende vastgelegde tijdstippen.

3.1.4 Overige mogelijkheden

Naast de Drank- en horecawet en de APV zullen de gemeenten gebruik maken van andere mogelijkheden, gebaseerd op privaatrecht, die gericht zijn op de beperking van

alcoholgebruik. Hierbij wordt gedacht aan de sluiting van huurcontracten voor gemeentelijke accommodaties, waarin wordt opgenomen of en zo ja, wanneer wel of juist geen alcoholhoudende drank mag worden geschonken.

3.2 Handhaving

Vershillende partijen zijn bij handhaving van het alcoholmatigingsbeleid betrokken. Allereerst zijn dit de verkooplocaties zelf, die moeten toezien op uitvoering van de wettelijke en gemeentelijke verplichtingen. Verder hebben de Voedsel en Warenautoriteit (VWA), de politie Noord- en Oost-Gelderland district Achterhoek en de gemeenten een rol.

- **VWA**

De VWA/Keuringsdienst van Waren, houdt toezicht op de naleving van de Drank- en horecawet. De VWA heeft de laatste jaren de inzet op de handhaving van de wet verhoogd en heeft extra controleurs hiervoor in dienst genomen. Zij controleren o.a. op bestaande regelgeving, het verkoopverbod in tankstations en in winkels van wegrestaurants, de aanduiding van leeftijdsgrenzen met stickers, het bezit van een vergunning en de aanwezigheid van een leidinggevende; ze controleert ook strenger op de handhaving van de regels over leeftijdsgrenzen.

Het VWA heeft haar eigen beleid, maar komt ook in actie naar aanleiding van tips die iedereen – burger of organisatie - haar kan geven.

Vanaf maart 2005 heeft de VWA de mogelijkheid een bestuurlijke boete op te leggen bij overtredingen van de Drank- en horecawet. Een horecaondernemer of slijter die alcohol verkoopt aan jongeren beneden de 16 jaar riskeert een boete van 900 tot 1800 euro. Ook overtredingen als het illegaal exploiteren van een horecagelegenheid of slijterij kunnen direct met een boete worden bestraft.

- **Politie**

De politie is bevoegd de regels uit de Drank- en horecawet en de APV te handhaven. Daarnaast komt ze in actie bij signalen, al dan niet van de gemeente, van een mogelijk probleem of overtreding.

- **Gemeente**

De gemeente is verantwoordelijk voor de verlening van de Drank- en Horecavergunning. De gemeente kan de vergunning intrekken als een ondernemer zich niet aan de regels houdt. De ILV-notitie 'Alcohol, veiligheid en jeugd' schrijft verder over gemeentelijke handhaving⁷:

'Gemeenten kunnen een exploitatievergunning van een horecalokaliteit weigeren of intrekken als de voorwaarden in de APV voor een vergunning niet worden nagekomen. Ook kan de gemeente, indien een drank- en horecavergunning is ingetrokken in verband met openbare orde problemen, bepalen dat voor dezelfde inrichting gedurende maximaal vijf jaar geen nieuwe vergunning verleend mag worden. Als sanctie op het overtreden van de Drank- en horecawet kan de gemeente daarnaast bestuursdwang toepassen of een dwangsom opleggen. .... Tevens zijn de meeste overtredingen van bepalingen in de Drank- en horecawet voortaan strafbaar via de Wet op de Economische Delicten.'

Voor het toezicht kan de gemeente gebruik maken van een buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA). Deze mag nu wat betreft alcoholbeleid toezicht houden op zaken die niet op de Drank- en horecawet betrekking hebben, maar voortkomen uit andere eisen en vergunningen waar een horecabedrijf aan moet voldoen. Bij de herziening van de Drank- en horecawet in 2005 zal de mogelijkheid voor lokaal toezichthouderschap waarschijnlijk worden opgenomen.

---

⁷Alcohol, veiligheid en jeugd, VNG Uitgeverij, Den Haag, 2002, blz. 17

3.3 Maatregelen regelgeving

Binnen het wettelijk gestelde kader zal de gemeente via regelgeving het alcoholmatigingsbeleid een stevige basis geven. Het gaat om twee acties.

- **Aanscherpen en afstemmen Drank- en horecaverordening**

De gemeente zal de bovengeschetste mogelijkheden tot wet- en regelgeving actief aangrijpen om het alcoholmatigingsbeleid vorm te geven in de gemeentelijke Drank- en horecaverordening. Binnen de gemeente zal de beleidsmedewerker openbare veiligheid deze taak krijgen. Bij de aanscherping en afstemming van de Drank- en horecaverordening dient er oog te zijn voor de mogelijkheden om het beleid te handhaven.

- **Aanscherpen en afstemmen APV**

In de Achterhoek bestaat de werkgroep APV, in de jaren '90 ingesteld om tot een gezamenlijk basismodel voor de APV te komen. In de werkgroep APV zullen de desbetreffende ambtenaren nu specifiek kijken naar de mogelijkheden om binnen de APV vanuit het perspectief van openbare orde bij te dragen aan alcoholmatigingsbeleid. Waar mogelijk wordt gekozen voor dezelfde APV-bepalingen om voor te leggen aan de gemeenteraden, onder andere betrekking hebbend op:

- een geheel alcoholverbod op straat. De politie moet momenteel bij handhaving in de Achterhoek nagaan op welk gemeentegebied zij zich bevindt en welke regels voor die gemeente gelden: totaalverbod of verbod in enkele straten. De handhaving wordt vergemakkelijkt bij een zelfde regel voor iedere gemeente dat het op straat verboden is alcohol te drinken (of geopend bij zich te hebben). Ook voor de burger is dit een duidelijke boodschap.
- Sluitingstijden. Als in een gemeente de café's vroeger sluiten dan in een naburige gemeente, gaan jongeren niet rechtstreeks naar huis maar door naar het volgende dorp. De kans op agressie, geweld en vernielingen nemen hierdoor toe. Gekeken kan worden naar zelfde sluitingstijden voor alle gemeenten, zelfde sluitingstijden (of andere werkbare varianten) voor gemeenten met uitgaansfunctie en naar afstemming van het tijdstip waarop geen nieuwe bezoekers worden toegelaten. Ook het horecavenant biedt hiervoor mogelijkheden, zie hoofdstuk 6.1.

Voorstellen van de werkgroep APV worden ter informatie voorgelegd aan de commissie Algemene Bestuurlijke Aangelegenheden (ABA).

- **Om tafel met winkeliers**

Veel jongeren zeggen dat zij gemakkelijk aan alcohol kunnen komen via supermarkten, ook al zijn zij geen 16 jaar. Jongeren, al dan niet 16, kopen alcohol en drinken dit buiten op, soms gepaard gaand met overlast. De gemeente zal in overleg gaan met de ondernemers(vereniging) om te kijken wat de ervaringen van winkeliers zijn, hoe handhaving kan worden verbeterd en hoe overlast kan worden voorkomen. Er is meer mogelijk als winkeliers dezelfde lijn trekken. Het doel is zo dat winkeliers de handhaving van de wettelijke leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol verscherpen.

- **Wergroep Alcohol en regelgeving**

Rond regelgeving zal een tijdelijke werkgroep Alcohol en regelgeving worden gevormd, die informatie en voorbeelden levert om beide bovengenoemde acties te ondersteunen.

3.4 Maatregelen politie

De politie is in het district Achterhoek bereid tot de volgende acties:

- **Project 'Boete of een kanskaart'**

Jongeren die een alcoholovertreding begaan, bijvoorbeeld alcohol op straat drinken, kunnen hiervoor van de politie een boete krijgen. De ervaring heeft echter geleerd dat jongeren niet lang wakker liggen van het geldbedrag dat ze voor deze boete kwijt zijn.

Naast de feiten waarvoor de politie naar Bureau Halt kan verwijzen, zou de Officier van Justitie kunnen instemmen met een verwijzing naar Bureau Halt voor feiten die niet in de lijst zijn opgenomen, maar waarvan wel wordt verwacht dat een Haltafdoening in die gevallen de meest effectieve en passende aanpak is. In overleg met de justitiële partners zal worden bekeken of er nog verdere civiel- en/of strafrechterlijke aanknopingspunten zijn.

In Groenlo heeft in 2003 een pilot gedraaid, waarbij jonge overtreeders, tussen de leeftijd van 12 en 18 jaar, in plaats van een boete konden worden doorverwezen naar bureau Halt, mits hun ouders daar ook mee instemden (kanskaart). Via een Haltverwijzing worden de ouders er dus nadrukkelijk bij betrokken.

De gemeente kiest ervoor om dit project in haar gemeente te laten uitvoeren.

Andere handhavingmaatregelen door de politie zijn:

- Scherper toezicht en extra controles.
- Verhoogde aanwezigheid bij plekken waar overtredingen kunnen voorvallen, zoals bij uitgaansgelegenheden, schuurfeesten, sportverenigingen en rondom jongerencentra.
- Toezicht op praktijk van ontheffingenbeleid sluitingsuur horecabedrijven.

Deze vier maatregelen van de politie zullen verder worden uitgewerkt om na behandeling in het districtelijk driehoeksoverleg in de werkplannen van de politieteams te worden opgenomen. Verscherping van het toezicht en de extra controles worden of staan reeds opgenomen in het bestuurlijk startdocument van iedere gemeente.

3.5 Bekendmaking regels

Bestaande regels zijn niet alom bekend, nieuwe regels zeker niet. Via berichtgeving en voorlichting, op gemeentepagina's, krantenberichten en in de horecagelegenheden zelf, worden mensen van belangrijke regels op de hoogte gesteld. Dit zal gebeuren op een aansprekende manier, bijvoorbeeld een vraag en antwoord rubriek op de gemeentepagina's van de huis-aan-huisbladen.

4. Publiekscampagnes

4.1 Probleembesef

Een aanpak om het alcoholgebruik bij jongeren te matigen moet een voedingsbodem hebben. Zij moeten zich bewust worden van het probleem. Dit kan niet enkel door de jongeren aan te spreken. Ook ouders en andere opvoeders en volwassenen in hun omgeving spelen een rol. Zij kunnen grenzen stellen aan het drinkgedrag van hun kinderen, en het goede voorbeeld geven. Voorwaarde is hiervoor dat volwassenen erkennen dat jongeren te jong en te veel alcohol drinken en dat er een ongewenste situatie is ontstaan. Kennis over het alcoholgebruik en de gevolgen daarvan speelt hierin een rol. Een dergelijk probleembesef bij volwassenen is nu onvoldoende aanwezig.

Voor jongeren geldt evenzeer een gebrek aan probleembesef en kennis. Het is belangrijk ook bij hen het probleem op de agenda te zetten, zodat ze open staan om over hun eigen alcoholgebruik na te denken. Dit vraagt een flinke inspanning, want jongeren leven veelal in het hier en nu en zullen daarom niet snel geneigd zijn hun drinkgedrag te herzien.

Alle werkgroepen waren het erover eens dat er onvoldoende probleembesef bestaat. In de groepen zijn voorbeelden genoemd van volwassenen die niet hun verantwoording nemen: bij overgang naar het middelbaar onderwijs nemen ouders ter afsluiting van het basisonderwijs een krat pils voor alle leerlingen (11 jaar) mee. Horecamedewerkers krijgen verontwaardigde reacties van klanten als zij weigeren een scheut rum door de chocomelk van dochterlief te doen. Jongeren arriveren flink aangeschoten op de alcoholvrije tienerdisco, omdat ze alvast thuis hebben gedronken. Ook zijn voorbeelden genoemd van een basisscholen waar alcohol wordt geschonken 'vanwege de vormende waarde', een ladderzatte jongen die na bezoek aan de sportkantine naar het ziekenhuis moet met alcoholvergiftiging. Of de moeilijkheden die een gemeente ondervindt om in de eigen organisatie een restrictief alcoholbeleid te voeren.

Naast deze specifieke voorbeelden noemen de werkgroepen de stoere praat en houding in het algemeen als alcoholgebruik in de Achterhoek ter sprake komt. Kennen en erkennen volwassenen de risico's van jong en overmatig drinken?

Niemand krijgt de zwarte piet toegespeeld: voor veel volwassenen lijkt het drinkpatroon van de jeugd geen probleem.

4.2 Publiekscampagne 'Drank maakt meer kapot dan je lief is' voor volwassenen

Om bij ouders en opvoeders de situatie van overmatig alcoholgebruik door de jeugd onder de aandacht te brengen, zal een publiekscampagne onder de naam 'Drank maakt meer kapot dan je lief is' worden gevoerd. Deze naam is afkomstig van de landelijke campagne en wordt hier ook gebruikt omdat de slogan al bekend is; de regionale invulling is uitgebreider en toegespitst op de Achterhoek.

4.2.1 Doelgroep en doelen

De doelgroep zijn ouders en opvoeders. Met opvoeders worden hier in brede zin die volwassenen bedoeld die over de jongeren verantwoording dragen, zoals leerkrachten, sporttrainers, coaches, en burens en familie.

De doelen van de publiekscampagne zijn:

- Agenda setting: ouders/opvoeders zijn zich bewust van het probleem en vinden het belangrijk.
- Kennisoverdracht:

- ouders/opvoeders weten dat het alcoholgebruik van de jeugd overmatig is.
  - ze weten dat het ongezond en onverantwoord is voor de jongere en de maatschappij schade berokkent.
  - ze weten het belang van voorbeeldgedrag.
  - ze kennen het belang van grenzen stellen.
- Informatiezoekend gedrag stimuleren: volwassenen halen de folder(s) bij de bibliotheken en/of gemeentehuizen.

4.2.2 Activiteiten publiekscampagne volwassenen

De regionale publiekscampagne bestaat uit drie hoofdelementen en combineert horen en zien:

- **Radiospot**

Optimaal FM is in de Achterhoek de tweede beluisterde zender. Luisteraars zijn vooral mensen tussen de 25 tot 55 jaar, een leeftijdsgroep die veel met jongeren te maken heeft. Er zal een radiospot worden ontwikkeld die de mensen tot denken aanzet. Deze spot zal ook lokale radiostations worden aangeboden.

- **Folder 'Alcohol en opvoeding'**

In de radiospot wordt aangegeven dat de luisteraar de folder 'Alcohol en opvoeding' kan halen bij het gemeentehuis en/of de bibliotheek. Deze nationale folder wordt voor de Achterhoek aangepast.

- **Flyer 'Alcohol en opvoeding' (Keuze activiteit⁸)**

Van de folder wordt een flyer afgeleid. Deze zal huis aan huis worden verspreid om daarmee de volwassenen te bereiken die niet de folder ophalen.

- **Posters**

Er zullen posters worden ontwikkeld (landelijke posters voor deze doelgroep ontbreken). De posters worden door de hele Achterhoek verspreid onder bibliotheken, gemeentehuizen, welzijns- en zorginstellingen van de Achterhoek (zie www.zorgwijzerachterhoek.nl). Ook hier zal het doel zijn mensen bewust te maken van het overmatig alcoholgebruik en de gevolgen daarvan, met een verwijzing naar de folder.

Naast deze hoofdactiviteiten zullen er een aantal ondersteunende activiteiten worden ondernomen:

- **Artikels in huis aan huis bladen**

Voor huis aan huis bladen wordt een artikelreeks geschreven rond steeds één aspect van alcoholgebruik. Onderwerpen als gevolgen, opvoeding en de wet komen aan de orde. Deze artikels verschijnen op de gemeentelijke informatiepagina.

- **Kabelkrant**

De kabelkrant trekt veel publiek. In de Achterhoek zendt Lokaal Plus TV uit naast lokale tv zoals Stadsomroep Doetinchem. Er zullen nieuwsberichten worden geschreven voor kabelkrantlezers.

- **Televisie**

Er zal aandacht voor de verschillende activiteiten worden gevraagd van TVGelderland en lokale omroepen. Indien mogelijk zal inhoudelijk aan alcoholmatiging aandacht worden besteed.

- **Tentoonstelling alcohol in de bibliotheken van de Achterhoek en lezing (Keuze activiteit)**

---

⁸ Keuze activiteit: door gemeenten in te kopen boven op het basispakket alcoholmatiging

Er zal voor de agendasetting van alcoholmatiging met de bibliotheken worden samengewerkt. Allereerst zal een alcoholtentoonstelling langs de bibliotheken gaan. De bibliotheken in de Achterhoek werken hieraan mee vanwege hun deelname aan het landelijke project Gezondheidsinformatiepunt (GIP). In dit zelfde kader vinden in de bibliotheek lezingen over gezondheidsthema's plaats, waaraan de GGD Gelre-IJssel en De Grift zullen meewerken.

4.3 Publiekscampagne 'De kater komt later' voor jongeren

Naast de campagne voor volwassenen zal er een campagne op jongeren worden gericht, onder de naam 'De kater komt later'. Ook hier wordt gekozen voor de landelijke projecttitel, omdat zo gebruik wordt gemaakt van de opgebouwde bekendheid. Voor deze campagne kunnen landelijk ontwikkelde producten worden benut, die via lokale en regionale kanalen zullen worden verspreid.

4.3.1 Doelgroep en doelen

Doelgroep van de publiekscampagne 'De kater komt later' zijn de jongeren van 10 – 18 jaar. Zij drinken te jong en/of te veel. De praktijk kent voorbeelden van waar dat toe leidt. Wettelijk te jonge kinderen die met valse identiteitsbewijzen bier kopen. Jongeren die naar het ziekenhuis moeten vanwege alcoholvergiftiging. Vernielingen en overlast na een avond stappen. Een publiekscampagne jongeren is een eerste stap om bij jongeren het overmatig alcoholgebruik onder de aandacht te brengen.

Onder de jongeren kan een onderscheid gemaakt worden tussen jeugd tot 16 jaar en van 16 jaar en ouder. Onder de 16 jaar verbiedt de wet alcohol te kopen en is het gezondheidsrisico groter omdat kinderen in de groei zijn. Boven de 16 staat de wet weliswaar meer toe, maar het gebruik neemt ook in deze leeftijdsgroep verontrustende vormen aan. Daarnaast nemen 16+-ers in toenemende mate actief deel aan het verkeer.

De doelen zijn:

- Agenda setting: jongeren weten dat jongeren in de Achterhoek te veel alcohol drinken.
- Kennisoverdracht:
  - jongeren weten wat te veel drinken is en (dus) of zij te veel drinken.
  - jongeren weten gevolgen van te veel alcohol drinken.
  - jongeren weten wat verantwoord drinken is.
  - jongeren drinken niet als zij auto of brommer rijden.
- Informatiezoekend gedrag stimuleren: jongeren halen de informatiefolder bij bibliotheek en/of gemeenten of via scholen.

4.3.2 Activiteiten publiekscampagne jeugd

De campagne 'De kater komt later' kent drie hoofdelementen:

- Radiospot

Via de verschillende radiozenders zal een jingle van de landelijke campagne 'De kater komt later' worden uitgezonden. Het NIGZ zorgt ervoor dat de grote radiostations deze jingle uitzenden; in de Achterhoek zal de jingle onder de lokale radiostations worden verspreid.

- Postercampagne

Er bestaan posters van de landelijke jongerencampagne 'De kater komt later'. Deze worden verspreid op scholen, jongerenuitgaansgelegenheden, sportverenigingen, jongerenwerk, etc. Ook zullen ze inabri's worden opgehangen. Op de poster wordt de jongerensite www.dekaterkomtlaten.nl gepromoot.

- Folder 'De kater komt later. Test jezelf'

De jongeren wordt de folder 'Drank, de kater komt later. Test jezelf!' aangeboden. Tijdens de campagneperiode zullen verschillende verspreidingskanalen worden gebruikt, zoals scholen, sportverenigingen en jongerenwerk. In de folder staat ook

www.dekaterkomtlaten.nl als site voor jongeren. Jongeren van het basisonderwijs ontvangen informatie via de jeugdverpleegkundige (zie hoofdstuk 5).

Andere activiteiten in het kader van de jongerencampagne zijn:

- **Bioscoopreclame**

Voor de bioscoop wordt een dia ontwikkeld voor vertoning in de reclametijd van films die gericht zijn op deze doelgroep, gebruik makend van de bestaande materialen. De dia zal in de bioscopen van Winterswijk en Doetinchem worden vertoond.

- **Informatie via internet**

Leerlingen zullen via internet informatie krijgen over alcohol. Allereerst door ze op bestaande websites over alcohol voor jongeren te wijzen. Daarnaast zullen bijvoorbeeld via E-cards (kaarten via internet) extra prikkels aan jongeren worden gegeven om over alcohol na te denken. MSN wordt als mogelijkheid in de gaten gehouden.

- **BOB (Keuze activiteit)**

In Nederland bestaat sinds enige jaren de BOB-campagne, met als doel dat de chauffeur van een groep alcoholdrinkende jongeren of volwassenen geen alcohol drinkt. In de verschillende uitgaansgelegenheden en cafés in de Achterhoek zal het zogenaamde BOB-promotieteam, in samenwerking met de horeca, worden ingezet.

5. Thuis

In het onderzoek 'Wat is normaal in de Achterhoek' zeggen jongeren dat hun ouders hun alcoholgebruik goed vinden of er niets van zeggen. Ook de werkgroepen berichtten dat veel ouders hun kinderen niet remmen of zelf geen goed voorbeeld geven. Grenzen en voorbeeldgedrag zijn belangrijke gespreksonderwerpen. Veel jonge kinderen drinken thuis eerst alcohol voordat ze naar een schoolfeest gaan of naar de jeugdsoos. Dit zogenaamde indrinken is ook een goed punt voor discussie, evenals de schuurfeesten. Er zijn ook ouders die willen weten hoe ze in het klimaat van geaccepteerd overmatig alcoholgebruik hun kind wat alcohol betreft goed kunnen opvoeden.

Het **doel** van de ouderactiviteiten is dat meer dan de helft van de ouders erkent dat kinderen te veel alcohol drinken en weet dat ouders door zelf het goede voorbeeld te geven en grenzen te stellen het alcoholgebruik kunnen verminderen.

Ouderactiviteiten

De publiekscampagne (hoofdstuk 4) is onder andere op ouders gericht. Daarnaast vinden de volgende ouderactiviteiten plaats:

- **Informatie aan ouders en kinderen via de jeugdverpleegkundigen**

In groep 7 zien de jeugdverpleegkundigen van de JGZ van de GGD de kinderen en hun ouders voor een Preventief Gezondheids Onderzoek (PGO). Dit contact zal worden benut om het (toekomstig) alcoholgebruik van het kind aan de orde te stellen en een folder mee te geven over alcohol en opvoeden. De kinderen krijgen ook informatie mee, bijvoorbeeld op een placemat.

- **Ouderbijeenkomst 'Alcohol een ander verhaal'**

In het kader van het lespakket 'Alcohol, een ander verhaal' (zie hoofdstuk 7) is er een bijeenkomst waarin de kinderen aan hun ouders de resultaten van de lessen presenteren. Naast de presentatie vindt een discussie plaats over alcohol en gaan ouders en kinderen met elkaar in gesprek.

- **Ouderactiviteit 'Alcohol, drugs en opvoedingsondersteuning'**

De Griffit zal in het kader van de borging van het voortgezet onderwijs project 'De gezonde school en genotmiddelen' een ouderactiviteit over genotmiddelen verzorgen. De activiteit is bedoeld voor ouders van leerlingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het doel is ouders handvatten te geven voor de opvoeding. De inhoud van de ouderactiviteit zal in het kader van dit project worden toegespitst op alcohol. Alle scholen krijgen deze ouderavond jaarlijks aangeboden voor de ouders van eerste en/of tweede klas. Tenslotte zijn zij al volop begonnen met alcohol te experimenteren.

- **Cursus 'Alcohol, drugs en opvoedingsondersteuning'**

Deze oudercursus bestaat uit vier bijeenkomsten voor ouders met pubers. Het genotmiddelengebruik van hun kind wordt besproken en er wordt geoefend met moeilijke opvoedingssituaties en grenzen stellen. De werving van ouders gebeurt nu via scholen die aan 'De gezonde school en genotmiddelen' meedoen. In het kader van de inzet voor alcoholmatiging en de rol van ouders, zullen extra oudercursussen worden gegeven. Als ingang zal nu ook een wijkgerichte benadering worden genomen.

- **Homeparty's (Keuze activiteit)**

Een homeparty is een op tupperware party's geïnspireerde methode. Via een sleutelfiguur uit een dorp of wijk worden ouders uitgenodigd voor een huiskamerbijeenkomst waarin informatie wordt gegeven over alcohol en drugs en ervaringen rond de opvoeding worden uitgewisseld. De sleutelfiguur dient als gastouder; het gezelschap varieert van vijf tot twaalf personen. Het doel is ouders handvatten te geven in de omgang met hun kinderen. Er is voor deze opzet gekozen om voorlichting te kunnen geven aan ouders van kinderen tussen

de 10 en 16 jaar, die niet naar ouderbijeenkomsten komen of organisaties binnengaan. Bij de werving van ouders zal de wijk als ingang worden gekozen en zullen bestaande (buurt)netwerken worden benut.

Bij genoemde ouderactiviteiten zal de brochure 'Uw kind en genotmiddelen' worden uitgedeeld.

6. Vrije tijd

In hun vrije tijd door de week en in het weekend bezoeken jongeren hun sportvereniging, gaan ze uit in cafés en discotheken; ook worden jongerencentra bezocht. Deze plekken waar jongeren komen, zijn ingangen voor maatregelen die de gemeente treft om alcoholgebruik te matigen.

6.1 Horeca

Jongeren ervaren uitgaan als een avond vrij van het dagelijks leven; er gelden eigen regels en gewoonten, bijvoorbeeld veel halve liters drinken. Binge drinken (hoofdstuk 11) komt voor.

Gebleken is dat overmatig alcoholgebruik samenhangt met uitgaansagressie: 86% van de geweldplegers in het uitgaansleven heeft alcohol gedronken en 14% heeft alcohol en drugs gebruikt⁹. Zowel slachtoffers als daders zijn vaak jonger dan 25 jaar. De jongeren zelf zeggen dat de reden voor agressie en geweld bij het uitgaan vaak samenhangt met alcohol(gebruik). Ook overlast zoals vernielingen, lawaai op straat en wildplassen tijdens het uitgaan heeft vaak te maken met alcohol drinken.

In het kader van de alcoholmatiging bij de jeugd is het **doel** dat de horecaondernemers de handhaving van de wettelijke leeftijdsgrens voor de verkoop van alcohol verscherpen.

Samenwerking met de horeca is nodig om de problemen van overmatig alcoholgebruik tegen te gaan. Niet alleen door de voorschriften vanuit de Drank- en horecawet, maar ook vanuit het belang dat veel horecabedrijven hechten aan veilig uitgaan, is de horeca een onmisbare partner als het om alcoholmatigingsbeleid gaat. Zij kent de uitgaansscène en heeft direct toegang tot de jeugd, kunnen informeren daarover. Daarnaast is binnen de horeca enige sociale controle mogelijk op alcoholconsumptie.

Er zijn verschillende maatregelen mogelijk. Zo blijkt overmatig alcoholgebruik in uitgaanssituaties te kunnen worden beïnvloed zonder dat mensen zich daarvan bewust zijn, door omgevingsfactoren te veranderen, zoals het volume van muziek, de drukte, het licht¹⁰. Ook over deurbeleid en promoties zijn afspraken te maken. Handhaving wettelijke leeftijdsgrenzen kan o.a. door legitimatie, polsbandjes of een passysteem.

Om deze en andere afspraken gestalte te geven, zal de gemeente met de plaatselijke horeca en de politie een horecaconvenant opstellen.

- **Horecaconvenant**

Een horecaconvenant is een vorm van zelfregulering die goede mogelijkheden biedt om binnen de horeca afspraken te maken. Aanleiding voor een convenant is vaak de bestrijding van de negatieve effecten van de groei van de horeca, zoals ordeverstoringen, vernielingen en geweld. Het convenant beschrijft de activiteiten van alle betrokken partijen van het convenant, horeca, gemeente en politie.

Naast de rol voor de gemeente en de politie, kunnen onderwerpen van het convenant voor de horeca zijn:

- Goed gastheerschap: bijvoorbeeld een dronken klant niet in zijn eigen auto laten stappen, of geen spelletjes laten spelen waarbij snel en veel alcohol centraal staat.
- Happy hours: afspraken over beperkingen van prijsacties en zgn. happy hours, waarbij de prijs van alcoholische drank wordt verlaagd om zo de verkoop te stimuleren. De afspraak kan zijn om geen happy hour te organiseren rond sluitingstijd of na schooltijd.

---

⁹ Gezond leven, stand van zaken en voorstel voor programmering, ZorgOnderzoek Nederland, Den Haag, 2000.

¹⁰ Nationaal Kompas Volksgezondheid, preventie van overmatig alcoholgebruik, RIVM, Bilthoven, 2004.

- Cooling down: afspraken over het uur of de uren voor sluitingstijd om bijvoorbeeld geen nieuwe klanten toe te laten vanaf een bepaald tijdstip, de zaak meer te verlichten, zachtere muziek op te zetten of niet meer te schenken vlak voor sluitingstijd.
- Deurbeleid: het is op drukke avonden en in volle zalen niet altijd gemakkelijk om bij het schenken toe te zien op de wettelijke leeftijdsgrenzen van 16 en 18 jaar. Door aan de deur maatregelen te nemen, zoals polsbandjes in verschillende kleuren of speciale stempels, wordt dit vereenvoudigd.
- Inrichting: de inrichting van een horecagelegenheid kan bijdragen aan ontspannen of gespannen uitgaanspubliek.
- Beveiliging en toezicht: afspraken over verlichting, samenwerking met politie.

Een belangrijk element is sanctie. Zo zouden horecaondernemers die het convenant ondertekenen, ruimere openingstijden kunnen krijgen, maar ook verliezen als afspraken niet worden nagekomen.

Sommige situaties vragen om afstemming met andere gemeenten, bijvoorbeeld als jongeren uit naburige gemeenten naar een uitgaansgelegenheid van één gemeente gaan en voor veel overlast zorgen. Deze situaties zullen worden bekeken door de werkgroep APV, die reeds met elkaar en de politie om tafel zitten over de afstemming van de convenanten.

- **Regels van de horeca**

Koninklijke Horeca Nederland geeft ook regels voor verantwoord alcohol verstrekken. Aangesloten horecabedrijven (bij regionale afdelingen) krijgen de aanbeveling om deze regels in acht te nemen.

Regels voor verantwoord alcohol verstrekken

Koninklijke Horeca Nederland

In horecabedrijven zal **geen** alcoholhoudende drank worden verstrekt:

- aan personen jonger dan 16 en aan personen onder de 18 jaar geen sterke drank
- aan vrouwen waarvan bekend is dat ze zwanger zijn
- wanneer dit verstoring van de openbare orde, veiligheid of zedelijkheid in de hand werkt

De horecaondernemer zal afhoudend reageren bij het verzoek van gasten om onbeperkt te schenken.

De horecaondernemer zal niet toestaan dat personen aanwezig zijn die in kennelijke staat van dronkenschap verkeren.

De horeca gaat terughoudend met kortingacties rond alcoholhoudende dranken om en neemt de volgende regels in acht.

Kortingacties zullen:

- niet worden gericht op jongeren onder de 18 jaar
- niet vlak tegen sluitingstijd worden georganiseerd
- ook betrekking hebben op frisdrank en/of hapjes
- minimaal de helft van de reguliere verkoopprijs bedragen

Verkeer

De horecaondernemer zal verkeersdeelname van gasten na gebruik van alcohol tegengaan, door waar mogelijk vervangend vervoer of een overnachting aan te bevelen en desgewenst behulpzaam te zijn bij de realisering daarvan.

Medewerkers

De horecaondernemer zal de alcoholconsumptie tijdens werkuren door ondernemer en werknemers zo veel mogelijk tegengaan.

- **Horecaproject**

De Griffioen voert in 2004 in samenwerking met de horeca en het NIGZ een pilot uit in discotheken. Het project kent als doelen: jongeren kennen de voordelen van verantwoord alcoholgebruik en de nadelen van overmatig gebruik, denken na over hun eigen gebruik, zijn zich meer bewust van de voordelen van matig alcoholgebruik en zijn van plan om in de nabije toekomst te minderen met alcohol.

Het wordt uitgevoerd in discotheken, grote cafe's en grote jongerencentra. Het is een peerproject. Dit houdt in dat jongeren van 18/19 jaar, die hiervoor zijn uitgekozen en getraind, jongeren van 16/17 jaar aanspreken over alcohol, in de horecagelegenheden zelf. De pilot wordt onderzocht op resultaten. Mocht de uitkomst positief zijn, zal gekeken worden hoe dit project onderdeel kan worden van dit alcoholmatigingsbeleid.

6.2 Sportverenigingen

Veel sportverenigingen hebben een kantine in eigen beheer. Hier wordt tijdens en na wedstrijden alcohol geschonken en gedronken; de opbrengsten vormen vaak een welkome aanvulling op de begroting. Sportverenigingen moeten bij een aanvraag voor een vergunning voldoen aan de voorwaarden voor niet-commerciële organisaties (zie hoofdstuk 3).

Tussen 2001 en 2003 is bij sportverenigingen in Nederland het project 'Alcohol in de sportkantine' van het NOC*NSF uitgevoerd. In dit kader hebben veel leidinggevenden een cursus gevolgd en zo de Verklaring Sociale Hygiëne gehaald; veel barvrijwilligers hebben de IVA gevolgd.

De wettelijke kaders zijn bekend en ingevuld, hoe verloopt het beleid in de praktijk? De handhaving met (jonge) vrijwilligers zal niet altijd eenvoudig zijn. En vrijwilligers komen en gaan. De gemeente onderneemt de volgende acties:

- **Bijeenkomsten met bestuur**

De gemeente zal het initiatief nemen om met het bestuur van sportverenigingen in gesprek te gaan. Dit kan vanuit de bestaande (gemeentelijke) sportraad, of er wordt hiervoor een speciale vergadering belegd. **Doel** is met sportverenigingen te kijken of en zo ja welke knelpunten de uitvoering van het alcoholbeleid geeft en te zoeken naar oplossingen om zo het alcoholbeleid waar de Drank- en Horecawet toe verplicht, te versterken.

- **Discussie-avonden**

In overleg met besturen zullen voor coaches en trainers discussie-avonden worden georganiseerd, waarin informatie over jongeren en alcoholgebruik wordt gegeven. De discussie zal gaan over: ken je het beleid, hoe voer je het uit; grenzen van alcoholgebruik; spreek je, en zo ja, hoe spreek je jongeren aan die (te) (veel) drinken; het belang van een goed voorbeeld.

- **IVA**

Sportverenigingen krijgen de mogelijkheid om nieuwe barvrijwilligers de IVA-cursus te laten volgen.

6.3 Jeugd- en jongerenwerk

Het jeugd- en jongerenwerk waar alcohol wordt geschonken, heeft met de regels uit de Drank- en horecawet te maken, evenals de sportverenigingen. Er is dus beleid, maar de handhaving kost hoofdbreken. Op het jeugd- en jongerenwerk worden bijvoorbeeld alcoholvrije discoavonden georganiseerd voor 12- tot 15-jarigen. Het blijkt dat kinderen thuis indrinken of zelf alcohol mee nemen en die buiten opdrinken. Alcohol is voor jongeren te makkelijk te verkrijgen bij supermarkten, slijterijen en thuis. De actie om met winkeliers in gesprek te gaan (3.3) komt hier aan tegemoet.

Activiteiten voor en door het jeugd- en jongerenwerk omvatten het volgende:

- **In gesprek**

Conform de aanpak richting sportverenigingen zal de gemeente met het jeugd- en jongerenwerk in gesprek gaan met als **doel** samen te kijken hoe het alcoholbeleid kan worden versterkt. Gekeken wordt naar het bestaande beleid en de situaties in de praktijk.

- **IVA**

Barvrijwilligers krijgen de mogelijkheid om de IVA-cursus te volgen.

- **Themafeest 'Nu ben ik 't zat'**

Het jeugd- en jongerenwerk geeft geregeld voorlichting aan de jongeren. In het kader van de alcoholmatiging zal voorlichting aan jongeren én ouders worden gegeven. Dit trekt ook ouders die niet naar een gewone ouderavond komen.

Jongeren centrum Eucalypta uit Winterswijk zal een themafeest ontwikkelen voor jongeren en hun ouders. Het doel daarvan is hen bewust te maken van de minder leuke kanten van alcohol en een gesprek tussen ouder en kind op gang te brengen. Het themafeest zal in het jongeren centrum en op een school worden uitgetoetst. Een draaiboek zal worden opgesteld, dat andere gemeenten in de Achterhoek kunnen gebruiken voor hun jongeren centrum, club- en buurthuis of school.

Ideeën themafeest 'Nu ben ik 't zat'

Theater en muziek, voorlichting op een speelse manier. Na een half uur in gemengde groepjes uiteen om met elkaar, onder begeleiding van deskundige, een discussie te voeren. De discussie-uitkomsten na een half uur terug in de grote zaal op het prikbord. Een presentator noemt de uitkomsten en geeft daarna ruimte voor vragen aan elkaar. Daarna een film tonen met beelden van hoe het uit de hand kan lopen. Tot slot mogelijkheid tot napraten en een infopakket mee naar huis.

7. Onderwijs

Leerkrachten weten uit hun dagelijks contact met leerlingen dat er volop wordt geëxperimenteerd met genotmiddelen als tabak, alcohol en hasj. Ook onderzoek, zoals het Gezond op school project voor het basisonderwijs en het E-MOVO¹¹ onderzoek voor het voortgezet onderwijs, informeert de school hierover.

Alcoholmatigingsbeleid op scholen hoeft niet vanuit het niets te worden opgebouwd. Er zijn projecten en lessen rond genotmiddelen; de leerlingenzorg heeft zich in de afgelopen jaren tien jaar volop ontwikkeld. De bestaande initiatieven zijn een goede ingang om speciale aandacht voor alcohol bij aan te haken. Ook kan worden aangesloten bij overlegstructuren, zoals het samenwerkingsverband Doetinchem (SZVO), het samenwerkingsverband Oost en de verschillende directeurenberaden.

De rol van scholen ligt op het vlak van beleid, handhaving daarvan en lesgeven. De rol kan pas worden ingevuld als het onderwerp 'alcoholmatiging' een plek op de (school)agenda heeft gekregen.

7.1 Basisonderwijs

Op basisscholen heeft de afgelopen jaren het project 'De gezonde school en genotmiddelen' voor het basisonderwijs gedraaid. Het bestaat uit lessen over genotmiddelen (waaronder alcohol) en een ouderavond. Coördinatie en uitvoering waren in handen van de politie en de Griff. Het project is in de gemeenten uitgevoerd die hiervoor subsidie gaven.

De vraag is of de voorlichting aan basisschoolleerlingen specifiek over alcohol dient te gaan. In lespakketten over alcohol komen aspecten voor als sociale vaardigheden, grenzen stellen en probleemoplossing. Scholen ontvangen ook verzoeken om andere voorlichting te geven, bijvoorbeeld over pesten, vernielingen of eetproblemen; lespakketten hierover werken ook aan genoemde aspecten.

Veel scholen zien de overlap en vinden dat ze te veel, losse, niet op elkaar afgestemde projecten krijgen. Regelmatig vragen scholen naar een algemeen project weerbaarheid, ook als het gesprek startte over genotmiddelenvoorlichting.

In het onderstaande aanbod wordt naast een lespakket rond alcohol óók een algemeen lesmethode rond sociaal-emotionele ontwikkeling aangeboden. Deze methode zorgt voor een goede basis voor het lespakket 'Alcohol, een ander verhaal', en voor andere thema's.

- **Op de agenda**

De gemeente zal in gesprek gaan met de schooldirecteuren. Via een bijeenkomst of via het directeurenoverleg kan met hen worden ingegaan op het alcoholgebruik van kinderen. Naast presentatie van de cijfers komen gevolgen, risico's van jong alcoholgebruik en voorlichting aan bod.

Naar aanleiding van deze bespreking zal iedere school gevraagd worden om bij te dragen aan alcoholmatiging en alcoholvoorlichting te geven. De Achterhoekse jeugd begint al op basisschoolleeftijd met alcohol te experimenteren.

- **Lespakket 'Alcohol, een ander verhaal'**

Het lespakket 'Alcohol, een ander verhaal' maakt gebruik van de methode verhalend ontwerpen. Leerlingen van groep 7 en 8 leven zich helemaal in een verhaal in, dat hen via het lespakket wordt aangereikt. Ze zetten bijvoorbeeld een alcoholvoorlichtingsbureau op waar zij zelf de medewerkers van worden en organiseren, in een ander verhaal, hun eigen afscheid van groep 8 en denken na of ze in de toekomst alcohol willen gaan gebruiken. De bedoeling is om via deze lessen leerlingen te laten nadenken over de plek van alcohol in

---

¹¹ Elektronische Monitoring en Voorlichting

onze maatschappij en om hun standpunt in te laten nemen over (veel) alcohol drinken. Ook ouders worden betrokken (zie hoofdstuk 5).

- De lesmethode PAD¹²

In de Verenigde Staten is het zogenaamde PATHS-project¹³ ontwikkeld. De methode wordt onder de naam PAD al enige jaren op Nederlandse scholen gebruikt. Het is een lesmethode met als doel de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen van 4 tot 12 jaar te bevorderen en problemen te voorkomen. De methode bestaat uit lessen van een half uur voor groep 1 tot en met 8. In tegenstelling tot andere weerbaarheidsprojecten is er in de VS veel onderzoek gedaan naar de lesmethode en zijn er goede resultaten gevonden¹⁴. Zo hebben kinderen meer zelfcontrole, zijn ze beter in staat om problemen op te lossen en om vooruit te denken. Tevens verbetert de sfeer in de klas en hebben kinderen minder last van psychische klachten.

De lessen vallen onder de leerlijnen voor gezond en redzaam gedrag en onder de leerlijnen voor zelfbeeld en sociaal gedrag.

7.2 Voortgezet onderwijs

In 1999 startten scholen voor voortgezet onderwijs samen met De Grift en de GGD en met financiering door de gemeenten het project 'De gezonde school en genotmiddelen'. In opeenvolgende startjaren hebben alle scholen in de Achterhoek, op één na, hieraan deelgenomen. Op elke deelnemende school bestaat of bestond een stuurgroep met vertegenwoordigers van de school en een jeugdarts van de GGD. Zij voer(d)en structureel een schoolgezondheidsbeleid voor genotmiddelen in; onderdelen zijn o.a. lessen, regels, signalering en begeleiding en deskundigheidsbevordering leerkrachten. Dit project is een ingang om de aandacht voor alcohol te verhogen.

Zoals voor het basisonderwijs geldt ook hier dat 'alcoholmatiging' eerst een plek de agenda dient te krijgen. Daarnaast wordt aan scholen gevraagd via lessen en beleid bij te dragen aan de beoogde alcoholmatiging.

- Op de agenda bij het management

De indruk bestaat dat, evenals ouders, scholen meer beducht zijn voor (soft)druggebruik dan voor het alcoholgebruik. De vraag aan scholen zal zijn alcoholmatiging nadrukkelijker op de agenda te plaatsen.

In de Achterhoek bestaat het samenwerkingsverband zorg in het voortgezet onderwijs (SZVO) van scholen in en rond Doetinchem¹⁵ en het samenwerkingsverband Oost¹⁶. In de samenwerkingsverbanden zijn er overleggen tussen zorgcoördinatoren en tussen directeuren. In deze overleggen zal aandacht gevraagd worden voor het overmatig alcoholgebruik van de leerlingen door de bespreking van de cijfers en de gevolgen hiervan. De voorgestelde activiteiten winnen aan kracht als scholen gezamenlijk besluiten hiermee aan de slag te gaan.

De werkgroep Onderwijs gaf aan dat steun vanuit het management onmisbaar is als enthousiaste docenten met het onderwerp aan de slag gaan. Als rol voor het management zag zij bijvoorbeeld:

- sturing aan het beleid
- docenten faciliteren in de vorm van uren en/of

¹² Programma Alternatieve Denkstrategieën

¹³ Providing Alternative Thinking Strategies

¹⁴ Greenberg, M. T., & Kusche, C. A. (2002). Promoting alternative thinking strategies: Blueprint for violence prevention (Book 10), 2nd ed., Institute of Behavioral Sciences, University of Colorado

¹⁵ deelnemende scholen zijn: het Almende College, Ulenhofcollege, Ludgercollege, Brewinc College, Rietveldlyceum, praktijkschool Rozengarde

¹⁶ deelnemende scholen zijn: De Driemark, Marianum, Christelijk College Schaersvoorde, praktijkschool Pronova

- erkenning en waardering van inzet
- het betrekken van ouders in de discussie en beleidsontwikkeling
- het onderwerp op vergaderingen terug laten komen
- het beleid uitdragen.

- **Reglement Alcohol**

Op school is er niet altijd een reglement, vaak zijn er ongeschreven regels, wordt het reglement verschillend geïnterpreteerd, is het bestaan ervan onbekend of is het reglement niet compleet. Er ontbreken bijvoorbeeld alcoholregels voor schoolmedewerkers, voor drinken na lestijd op vrijdagmiddag, voor schoolfeesten of voor buitenschoolse activiteiten als schoolkampen en werkweken.

Elke school inventariseert wat bij haar de situatie is rond alcoholregels en neemt op basis daarvan de stappen om beleid op te stellen, waarbij het belangrijk is dat het beleid gedragen wordt en praktisch uitvoerbaar is. Ook de leerlingen worden betrokken door hen mee te laten denken over regels over alcoholgebruik op schoolfeesten en werkweken en door hen medeverantwoordelijk maken voor de handhaving van die regels. Gekeken kan worden naar de goede voorbeelden van bijvoorbeeld het samenwerkingsverband SZVO.

Is het bekend dat scholen een (tijdelijke) vergunning moeten hebben voor alcoholverstrekking en dat barvrijwilligers tijdens een feest waar alcohol geschonken wordt, getraind moeten zijn?

Zie www.minvws.nl, zoekwoord 'alcoholverstrekking op scholen'.

- **Lessen 'Wat je kunt verwachten van alcohol' voor klas 1/2**

Lessen over alcohol zijn een onderdeel van het project 'De gezonde school en genotmiddelen' en deze zijn de afgelopen jaren op scholen ingevoerd. Er zijn signalen dat nu het vak Verzorging onder druk is komen te staan scholen de lessen over alcohol voor klas 1 of 2 laten vallen. De lessen met informatie over alcohol en discussie over grenzen en nee-zeggen dienen (weer) een plek te krijgen op het lesrooster. Er zijn andere vakken dan verzorging waarin dat zou kunnen, zoals biologie of maatschappijleer of in de mentoruren.

- **Project 'Onder invloed onderweg' voor de bovenbouwleerlingen (Keuze activiteit)**

Preventie is gebaat bij herhaling. Het alcoholonderwijs kan worden geïntensiveerd door ook aan bovenbouwleerlingen voorlichting hierover te geven, namelijk met het project 'Onder Invloed Onderweg'. In dit lespakket wordt gediscussieerd over het gebruik van alcohol en drugs in het verkeer. Wat doe je bijvoorbeeld als je chauffeur voor die avond duidelijk aangeschoten is? Deze en andere situaties geven stof voor discussie, waarbij grenzen aan gebruik aan de orde komen. Doel is dat leerlingen zich verantwoordelijk gedragen als het gaat om alcohol en verkeer.

- **Cursus 'De gezonde school en genotmiddelen'**

De Grift heeft in het kader van het project 'De gezonde school en genotmiddelen' een cursus aan docenten. Informatie over middelen, regelgeving en signalering en begeleiding behoren tot de onderwerpen. Lezen en begrijpen van signalen en daar vervolgens naar handelen blijken goede onderwerpen van gesprek te zijn. Na vijf jaar zijn er nieuwe leerkrachten en verschuivingen in takenpakketten. De cursus zal nogmaals aan scholen worden aangeboden, waarbij alcohol een prominente plek krijgt.

- **Project 'Weet wat je doet!' voor ZMOK**

Voor scholen voor ZMOK-onderwijs bestaat er een aangepaste versie van 'De gezonde school en genotmiddelen', waarin het individuele begeleidingstraject nader is uitgewerkt. Dit project draait reeds op één school in de regio. Het project zal ook aan een tweede school worden aangeboden.

- ROC-project

Op een ROC zijn leerlingen van 16 jaar en ouder, zij mogen van de wet alcohol kopen. Dit billijkt niet het grote aantal glazen dat regelmatig wordt gedronken. In overleg met het ROC zal het project 'De gezonde school en genotmiddelen' worden afgestemd op deze grote groep leerlingen. Alcohol is het onderwerp waarmee gestart wordt. Een sterke nadruk zal liggen op reglement en op signaleren en begeleiding. Ook deskundigheidsbevordering van de leerkrachten is mogelijk. Er is interesse getoond voor het project.

8. PR

Op verschillende wijzen zal aandacht worden besteed aan de activiteiten die voortkomen uit dit werkplan. De PR zal zorgen voor aandacht in de media en zo ook bijdragen aan het doel van het project om alcoholmatiging op de agenda te zetten in de Achterhoek.

De PR-activiteiten vinden verspreid over de projectjaren 2005, 2006 en 2007 plaats.

- **Logo**

Het project bestaat uit veel onderdelen en producten. Elke uiting naar buiten zal duidelijk onderdeel zijn van het project door een slogan en/of een verbindend logo.

- **Aftrap**

Als de acht gemeenten van de Achterhoek zich achter het werkplan hebben geschaard, zal via een symbolische aftrap aandacht hiervoor worden gevraagd van pers en publiek.

- **Startbijeenkomst samenwerkingspartners**

Kenmerk van het project is de bundeling van krachten. De lokale samenwerkingspartners zijn in verschillende mate bij de totstandkoming van dit werkplan betrokken geweest. Op een startbijeenkomst voor de betrokkenen binnen de gemeente – sportverenigingen, horeca, winkeliers, jeugd- en jongerenwerk en scholen – zullen de plannen rond alcoholmatiging worden besproken.

- **Persberichten**

Als de gemeenteraad dit plan heeft aanvaard en bij de start of uitvoering van projectactiviteiten, zal hieraan in de kranten bekendheid worden gegeven. Het vergroot de zichtbaarheid voor de burgers. De PR in de gemeente gebeurt door de gemeenten, waarbij zij zich richt op de lokale media; de regionale PR gebeurt door de GGD in nauwe samenwerking met de gemeenten en regionale samenwerkingspartners.

- **Radioaandacht**

De persberichten worden ook onder radiostations verspreid, en er zal contact met radiozenders worden opgenomen om samen te werken aan nieuwsitems en interviews over het project.

- **Televisie**

Bij de publiekscampagne zal contact met TV Gelderland en lokale tv stations worden gezocht; dit zal ook gelden bij overige activiteiten. Wellicht biedt het programma 'Gezond en Zo' een mogelijkheid om aandacht aan alcoholmatiging te besteden.

- **Nieuwsbrief Alcoholmatiging**

Alle betrokkenen bij de uitvoering van de activiteiten uit het werkplan zullen via de nieuwsbrief Alcoholmatiging snel kunnen zien wat er zich allemaal afspeelt en hieruit ideeën opdoen.

9. Projectorganisatie

Bij de uitvoering van alle activiteiten uit het werkplan zijn verschillende partijen over langere tijd betrokken. Om de voortgang van het project te bewaken en te ondersteunen bestaat de projectorganisatie uit het volgende:

- **Interne projectleiders**

In dit project zijn verschillende beleidsterreinen van een gemeente betrokken (zie hoofdstuk 1). De ambtenaar volksgezondheid of verslavingszorg is de interne projectleider. Deze is de motor achter het project in de gemeente en zorgt intern voor een goede informatiestroom en afstemming, ook richting de raad; extern neemt hij het initiatief naar lokale partners toe. Intervisie met de andere projectleiders biedt inspiratie en feed back; dit kan worden verbonden aan het ambtenarenoverleg volksgezondheid.

- **Werkgroep Alcohol en regelgeving**

Ter ondersteuning van de activiteiten op het gebied van regelgeving zal een tijdelijke werkgroep Alcohol en regelgeving dienst doen. Drie ambtenaren openbare veiligheid en/of APV ondersteunen de werkgroep APV door voorbeelden te zoeken of juridische kader te bekijken.

- **Projectgroep 'Implementatie Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'**

Een projectgroep bevordert de voortgang van de activiteiten en zorgt voor afstemming. Zij bestaat uit ambtenaren volksgezondheid en medewerkers van De Grift, de politie en de GGD. De projectgroep zorgt er ook voor dat interessante informatie, bijvoorbeeld over landelijk beleid, of leerzame voorbeelden, bijvoorbeeld van projecten elders, naar de juiste betrokkenen wordt doorgesluisd. De projectgroep overlegt in principe om de zes weken. De portefeuillehouders volksgezondheid van de Achterhoekse gemeenten geven de projectgroep een implementatieopdracht en besluiten in overleg met de projectgroep over de wijze van aansturing.

- **Projectleider**

Een bestuurder volksgezondheid is de zgn. projectleider en zorgt ervoor dat het project regelmatig bij collegabestuurders, zowel van Volksgezondheid, als van Openbare orde en veiligheid, op de agenda terugkeert.

- **Projectsecretaris**

De GGD levert een projectsecretaris voor de coördinatie van het project en de afstemming tussen de projectonderdelen. Andere taken zijn deelname aan de projectgroep, zorg voor de PR en informatie aan reguliere overleggen, zoals het ambtenarenoverleg volksgezondheid of de werkgroep APV.

10. Evaluatie alcoholmatigingsplan

Om na verloop van tijd te kunnen nagaan wat de inspanningen in dit werkplan aan resultaten opleveren zal door de Grift en de GGD Gelre-IJssel een evaluatie worden uitgevoerd van de verschillende onderdelen. Daarbij wordt enerzijds gekeken naar het proces: zijn de onderdelen volgens planning verlopen en wat heeft bijgedragen aan succes of moeilijkheden? En anderzijds wordt gekeken naar het effect, wat is de verandering bij de diverse doelgroepen in kennis, houding en gedrag ten opzichte van alcoholgebruik door de jeugd in de Achterhoek?

10.1 Procesevaluatie

In het vorige hoofdstuk taakverdeling en planning zijn de actoren en activiteiten genoemd. Medewerkers van de Grift en de GGD gaan bij deze actoren middels een vragenlijst na of de voorgenomen/afgesproken activiteiten zijn verlopen volgens plan:

- in de afgesproken periode
- qua aantal van een bepaalde activiteit
- of de activiteit aan de beoogde kwaliteit voldoet
- met de afgesproken inzet van medewerkers
- met de afgesproken financiële middelen
- of de beoogde doelgroep is bereikt, indien van toepassing aantal deelnemers

En ook zal worden gevraagd wat bij de totstandkoming van de activiteiten succesfactoren dan wel belemmerende factoren waren.

10.2 Effectevaluatie

Op diverse manieren wordt inzicht verkregen in de verandering van kennis, houding en gedrag ten opzichte van alcoholgebruik door de jeugd in de Achterhoek door informatie te verzamelen voorafgaand, tijdens en na afloop van de activiteiten.

- Tijdens het Preventief Gezondheids Onderzoek bij leerlingen van klas 2 (13-14 jaar) kan de jeugdarts van de GGD vragen stellen rond kennis en houding van deze jongeren ten opzichte van alcoholgebruik door henzelf en jongeren in het algemeen in de Achterhoek. Ook wat de reactie van hun ouders is. Daarbij wordt gevraagd naar:
  - bekendheid met projecten en lessen op school
  - bekendheid met en reacties op onderdelen van de publiekscampagne
  - of zij op deze leeftijd drank (kunnen) kopen en in welke locaties
  - hoe vaak zij alcohol drinken, hoeveel en waar
  - hoe zijzelf en hun ouders aankijken tegen hun alcoholgebruik
  - van welke clubs en verenigingen zij lid zijn en of zij daar wel eens alcohol gebruiken
- Tijdens ouderavonden gedurende het gehele traject kunnen degenen die de ouderavond verzorgen bij ouders informeren naar:
  - hun kennis en houding ten opzichte van alcoholgebruik door jongeren in de Achterhoek.
  - bekendheid met en reacties op onderdelen van de publiekscampagne
  - bekendheid met (lokale) regelgeving rond alcohol
  - bekendheid met en reacties op lokale activiteiten
- Medewerkers aan het peerproject bij horecagelegenheden kunnen vragen stellen aan de jongeren van 15 –16 jaar over:
  - hun kennis en houding ten opzichte van alcoholgebruik door henzelf en andere jongeren in de Achterhoek.
  - of zij op deze leeftijd drank (kunnen) kopen en in welke locaties
  - bekendheid met (lokale) regelgeving rond alcohol

- Bij het E-MOVO onderzoek in 2007 kunnen opnieuw aan jongeren van klas 2 en klas 4 vragen worden voorgelegd over alcoholgebruik. Daarbij wordt gevraagd naar:
  - bekendheid met projecten en lessen op school
  - bekendheid met en reacties op onderdelen van de publiekscampagne
  - of zij op hun leeftijd drank (kunnen) kopen en in welke locaties
  - hoe vaak zij alcohol drinken, hoeveel en waar
  - hoe zijzelf en hun ouders aankijken tegen hun alcoholgebruik
  - van welke clubs en verenigingen zij lid zijn en of zij daar wel eens alcohol gebruiken.

11. Alcoholgebruik en de gevolgen

Januari 2003 verscheen het rapport 'Wat is normaal in de Achterhoek?'. Het presenteert de cijfers over het drank- en druggebruik onder scholieren op het voortgezet onderwijs in de Achterhoek¹⁷. Dit onderzoek is het afgelopen decennium drie maal verricht en daardoor zijn tendensen af te lezen. Eén ontwikkeling is overduidelijk en zet sterk door: de jeugd van de Achterhoek begint op steeds jongere leeftijd te drinken en drinkt heel veel.

Deze ontwikkeling is zorgwekkend wat betreft de gevolgen voor de gezondheid, de openbare orde en veiligheid. Extreem alcoholgebruik heeft ook invloed op de langere termijn, zoals meer arbeidsverzuim en werkloosheid. In deze inleiding wordt eerst een cijfermatig beeld gegeven van het alcoholgebruik door de Achterhoekse jeugd en daarna geschetst wat de gevolgen zijn van het alcoholgebruik op diverse terreinen.

11.1 Alcoholgebruik door de Achterhoekse jeugd

Ervaringen opdoen en grenzen verkennen horen bij volwassen worden. Zo zoeken jongeren naar hun smaak op het gebied van uiterlijk, muziek, vrienden, seksualiteit en genotmiddelen. Het genotmiddel alcohol is vrij gemakkelijk te verkrijgen en wordt van alle genotmiddelen het meest gebruikt.

Uit het onderzoek 'Wat is normaal in de Achterhoek?' blijkt dat veel scholieren voor hun 16^e jaar al veel drinken. Gemiddeld drinkt 77% van de jongeren van 12 tot 19 jaar wel eens alcohol, 73% heeft in de afgelopen vier weken iets alcoholisch gedronken. Voor de Nederlandse jeugd zijn deze percentages 66% en 44%¹⁸, dus beduidend lager.

Jongens in de Achterhoek drinken vaker dan meisjes. Van de jongens zegt 40% meer dan één keer per week te hebben gedronken en 19% meer dan twee keer per week. Bij de meisjes is dit 23% meer dan één keer per week en 7% meer dan twee keer per week.

De jongeren drinken niet alleen vaak maar ook veel, het aantal glazen alcohol per keer neemt met de leeftijd snel toe, van 2 glazen op 12-jarige leeftijd naar 4,5 glas (14 jaar) naar 10,5 glas op 17-jarige leeftijd. Bij jongens gaat dit nog sneller dan bij meisjes. Jongens drinken gemiddeld 11 glazen als zij 17 jaar oud zijn. Het is ook geen probleem voor jongeren onder de 16 jaar om alcohol te (laten) kopen; in het onderzoek noemen zij de drankafdeling van de supermarkt als voornaamste verkooppunt, gevolgd door discotheek en café.

De alcoholconsumptie op 12-jarige leeftijd maakt duidelijk dat al vroeg met experimenteren is begonnen. Dit wordt bevestigd door de cijfers uit het basisschoolproject Gezond op school¹⁹. Reeds op de basisschool zegt 28% van groep 7 (10 jaar) en 37% van groep 8 (11 jaar) wel eens iets met alcohol te drinken. Gemiddeld drinkt 7% van groep 7 en 11% van groep 8 minimaal 1 keer per maand.

De kinderen drinken vooral in het weekend thuis of op een feestje. De meeste kinderen drinken per gelegenheid 1 glas, dit betreft 26% van alle bovenbouwleerlingen. Er zijn echter kinderen die al 2 of 3 glazen per keer drinken, dit betreft 8%, dus bijna één op de tien (!) van alle bovenbouwleerlingen.

Het alcoholgebruik is opvallend hoog, hoger dan in de rest van Nederland, waar de landelijke gegevens voor de overheid al voldoende reden zijn om jongeren als risicogroep aan te merken. Jongeren in de Achterhoek vinden hun alcoholgebruik geen probleem. En volgens de jongeren die wel eens alcohol drinken, vinden hun ouders het goed dat ze alcohol gebruiken of zeggen hun ouders er niets van dat zij dit doen. Dit illustreert de hoge tolerantie in de Achterhoek ten opzichte van alcoholgebruik.

¹⁷ Wat is normaal in de Achterhoek?, De Grift en GGD Achterhoek, januari 2003

¹⁸ Peilstationonderzoek, Trimbos-instituut, 2003

¹⁹ Project "Gezond op school", analyse op verzoek door epidemioloog GGD Achterhoek

- **Alcoholgebruik door 16 jaar en ouder**

Ook boven de 16 jaar drinken in de Achterhoek naar verhouding meer mensen dan landelijk gemiddeld het geval is. Een voorzichtige schatting uit landelijk onderzoek²⁰ is dat ruim 30.000 mensen (15%) van de Achterhoekse bevolking van 16 jaar en ouder behoort tot de zware drinkers (gerapporteerd gebruik van minstens 1 keer per week zes of meer glazen alcohol op één dag). Dit zijn ruim 4000 mensen meer dan op grond van het landelijk gemiddelde van 13% zware drinkers is af te leiden.

11.2 Gevolgen

- **Gevolgen in termen van maatschappelijke kosten**

Alcoholgebruik legt een groot beslag op de gezondheidszorg, maakt het verkeer onveiliger, kost politie en justitie veel tijd, veroorzaakt veel fouten op het werk. Ziekte, arbeidsongeschiktheid en sterfte door alcohol slokken veel geld op van sociale verzekeringen. En het leed in de persoonlijke sfeer dat veroorzaakt wordt door alcohol is vaak onherstelbaar.

Alcoholmisbruik kost de maatschappij jaarlijks 2,6 miljard euro, omgerekend is dit voor de Achterhoek 42 miljoen euro²¹.

Deze kosten bestaan voor de Achterhoek uit:

- kosten hulpverlening aan probleemdrinkers (verslavingszorg): 1 miljoen euro
- kosten algemene gezondheidszorg (ziekenhuisopname en huisartsenhulp): 2 miljoen euro
- kosten voor werk (verzuim, ziekte, werkloosheid, uitkeringen): 25 miljoen euro
- kosten van misdrijven en overtredingen (verniel schade, verkeersongevallen en justitiële kosten): 14 miljoen euro

Voor 42 miljoen euro per jaar zou de Achterhoek de totale geestelijke gezondheidszorg, verslavingszorg en maatschappelijke opvang jaarlijks kunnen bekostigen.

- **Gevolgen voor de openbare orde**

In de Achterhoek wordt vanaf september 2003 door de Politie Noord en Oost Gelderland bijgehouden of er sprake is van horecabezoek en alcoholgebruik bij een delict. In vier maanden hebben 339 jongeren tot 18 jaar in de Achterhoek een strafbaar feit gepleegd, bij 66 (19%) van hen is sprake van alcoholgebruik. Dus op jaarbasis zijn er in de Achterhoek ongeveer 250 jongeren onder de 18 jaar die een geregistreerd strafbaar feit plegen waarbij alcohol in het spel is.

Driekwart van het Nederlands uitgaanspubliek voelt zich (soms) onveilig. In een studie uit 1998²² bleek 86% van de geweldplegers in het uitgaansleven alcohol te hebben gedronken. Zowel slachtoffers als daders zijn vaak jonger dan 25 jaar. Ook jongeren zelf zijn van mening dat alcohol de belangrijkste oorzaak is van agressie in het uitgaansleven. Daarnaast zijn er vele vormen van overlast tijdens het uitgaan waarbij alcohol een rol speelt, zoals wildplassen, geluidsoverlast op de openbare weg en van horecagelegenheden en van vandalisme.

- **Gevolgen voor de gezondheid van jongeren**

In het algemeen is het ongezond om veel te drinken. Jongeren lopen extra risico's als zij veel drinken. Omdat de hersenen van tieners nog in ontwikkeling zijn, kan overmatig alcoholgebruik tot blijvende schade aan de hersenen leiden. Tieners die een aantal jaren overmatig alcohol gebruiken, hebben vaak als gevolg daarvan leer- en geheugenproblemen, met als gevolg slechtere prestaties op school.²³

---

²⁰ Samengevoegde gegevens van de gezondheidsenquêtes CBS 1995 t/m 1999.

²¹ Kosten en baten van alcoholzorg en preventie, KPMG, 2001

²² Alcohol, veiligheid en jeugd, ILV, 2002

²³ Factsheet Alcohol: gezondheidsrisico's voor kinderen 2003 en Drinken of verdrinken, 2004 STAP

Kinderen die voor hun vijftiende à zestiende jaar beginnen met drinken hebben een grotere kans op alcoholverslaving. Ook lopen kinderen die op jonge leeftijd drinken meer kans op een alcoholvergiftiging, omdat ze over het algemeen veel minder wegen dan een volwassene. Daardoor kunnen ze al bij een relatief kleine hoeveelheid, bijvoorbeeld vijf glazen in een korte tijd voor een kind van dertig kilo ($\pm$ 10 jaar), een alcoholvergiftiging krijgen.

Uit een recent onderzoek van de GGD Achterhoek en de Universiteit van Maastricht²⁴, waarin aan leerlingen van de 2^e en 4^e klas is gevraagd naar leefstijl en gezondheid, blijkt dat onder jongens die 5 glazen of meer per keer drinken, ongeveer twee keer zo vaak overgewicht bestaat als onder jongens die minder dan 5 glazen per keer drinken.

Veel jongeren drinken in korte tijd heel veel. Dit geeft extra risico's (zie kader).

Onderzoek lange termijn effecten binge drinken

Binge drinken is gedefinieerd als de consumptie van vijf à zeven drankjes of meer binnen twee uur door volwassen vrouwen of mannen. Uit een recent onderzoek²⁵ blijkt dat tieners die hiervan een gewoonte maken, bijvoorbeeld in het weekend, een verhoogd risico op een slechte gezondheid hebben als ze (jong) volwassen zijn. Tieners die met binge drinken beginnen op dertienjarige leeftijd en dit blijven doen tijdens hun tienerjaren hebben op 24-jarige leeftijd bijna vier keer zoveel kans op overgewicht (obesitas) en een te hoge bloeddruk, in vergelijking met leeftijdsgenoten die nooit of bijna nooit overmatig drinken tijdens hun tienerjaren (ongeacht het drinkpatroon op 24 jarige leeftijd). De directe effecten van binge drinken zoals gebrekkig mentaal functioneren, slaapstoornissen en moeheid, waren al langer bekend. Uit dit onderzoek blijken nu ook de gevolgen op lange termijn.

- **Gevolgen voor de verkeersveiligheid**

Wettelijk is een bloedalcoholgehalte van 0,5 promille toegestaan. Dit promillage wordt bij mannen bereikt na twee à drie glazen, bij vrouwen na één à twee glazen. Bij een bloedalcoholgehalte van 0,5 promille neemt het risico op een ernstig ongeval bij automobilisten onder 25 jaar met een factor 6 toe. Bij een promillage van 1,5 neemt de kans op een dodelijk ongeval zelfs met een factor 200 toe. Uit een grootschalig onderzoek tussen mei 2000 en april 2004 blijkt dat bij minstens één op de drie gewonden die door een ongeval in het ziekenhuis belanden, alcohol, drugs of een combinatie daarvan in het spel is²⁶.

Ongeveer 15% van alle gewonden betreft jongeren tussen de 18 en 24 jaar. Dat is een hoger percentage dan hun aandeel in de bevolking. Van de dronken automobilisten is 85% man.

- **Gevolgen voor het aantal ziekenhuisopnames**

In de Achterhoek worden jaarlijks bijna 100 personen in het ziekenhuis opgenomen voor een direct aan alcohol gerelateerde aandoening. Daarnaast worden op basis van het Letsel Informatie Systeem van Consument en Veiligheid in de Achterhoek jaarlijks ruim 200 personen bij de spoedeisende hulp in het ziekenhuis ontvangen voor letsel vanwege een

²⁴ E-movo: Jeugd, gezondheid, welzijn en leestijl, Achterhoek, 2004, analyse op verzoek door epidemioloog GGD Achterhoek

²⁵ Oesterle, S. et al. Adolescent Heavy Episodic Drinking Trajectories and Health in Young Adulthood. Journal of Studies on Alcohol, Maart 2004, 204-212.

²⁶ R. Mathijssen. Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV), definitieve rapport verschijnt maart 2005

ongeval waarbij alcohol een rol speelde, ongeveer 20 van hen zijn tussen de 15 en 19 jaar oud.

- **Gevolgen in termen van alcoholverslaving**

De meeste jongeren hebben nog geen idee van de gevolgen die na 10 tot 20 jaar kunnen voortkomen uit overmatig alcoholgebruik. En die zijn er wel degelijk. Van 1996 tot 1999 is een groot landelijk onderzoek uitgevoerd (NEMESIS)²⁷, waaruit bleek dat 231.600 mannen en 42.300 vrouwen afhankelijk (verslaafd) waren van alcohol. Ongeveer 10% van hen was onder behandeling voor de verslaving. Veel mensen zoeken dus geen hulp. Van 1993 tot 2000 is het aandeel vrouwen onder behandeling voor alcohol bij de ambulante verslavingszorg gestegen van 21 naar 24% van het totaal, dus het aantal alcoholverslaafde vrouwen loopt op. Vrouwen hebben naar verhouding vaker een alcoholverslaving naarmate ze uit een hogere sociale klasse komen. Bij mannen is er geen verband met sociale klasse.

Als wordt gekeken naar het aantal alcoholcliënten in de ambulante verslavingszorg zien we dat de Achterhoek ten opzichte van Nederland boven het gemiddelde ligt²⁸. In de Achterhoek waren jaarlijks gemiddeld 330 cliënten voor alcohol ingeschreven in de periode 1995 tot en met 1998. De vier jaren daarna waren dit gemiddeld 450 cliënten per jaar. Sinds 1999 is het aantal cliënten met 120 personen per jaar toegenomen, dat is een stijging van 36%. Landelijk was de toename van het aantal inschrijvingen in diezelfde periode veel lager, gemiddeld 9%.

Uit recent onderzoek²⁹ bij de Grift blijkt dat van de ingeschreven Achterhoekers in 2002 en 2003 respectievelijk 69 en 70% mensen betreft met alcoholproblematiek. Landelijk is in 2002 en 2003 bij respectievelijk 43 en 44% van de mensen die bij de ambulante verslavingszorg ingeschreven zijn, alcohol de primaire problematiek. In de Achterhoek is alcohol vaker de primaire problematiek, terwijl landelijk mensen vaker voor drugsproblematiek worden behandeld.

Verslavingstraject

Om een beeld te krijgen van het traject dat voorafgaat aan de hulpverlening is in het hiervoor genoemde onderzoek bij 25 cliënten naar hun voorgeschiedenis gevraagd. De respondenten zijn gemiddeld op 18-jarige leeftijd begonnen met veel te drinken. Gemiddeld beseften ze op 34-jarige leeftijd dat ze teveel dronken. Daarna duurde het gemiddeld vier jaar tot ze zich realiseerden echt een alcoholprobleem te hebben. Vervolgens hebben 22 van hen binnen een jaar hulp gezocht. Ze zijn dan gemiddeld bijna 40 jaar! Ook blijkt uit hetzelfde onderzoek dat huisartsen zeggen gemiddeld 42 personen met alcoholproblematiek in hun praktijk te hebben, terwijl dit op basis van landelijke cijfers minimaal 136 personen zouden moeten zijn. Alcoholproblemen worden dus vaak niet herkend.

²⁷ Psychische stoornissen in Nederland, overzicht van de resultaten van NEMESIS, Trimbos-instituut, 2003.

²⁸ Giesbers H (red.). Achtergronden en details bij cijfers uit het Landelijk Alcohol en Drugs Informatie Systeem (LADIS).

In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationale Atlas Volksgezondheid. Bilthoven: RIVM, mei 2004

²⁹ D. Meije en S. van Rooijen, Onderzoek naar alcoholproblematiek in de Achterhoek, Trimbos-instituut, februari 2005

12. Financiën

12.1 Basispakket 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'

De kosten van het basispakket 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek' zijn opgebouwd uit personele kosten en materiaalkosten.

Eerst worden in 12.1.1 de personele kosten van het basispakket gepresenteerd. De personele kosten zijn gebaseerd op kosten voor reguliere en extra uren en zijn voor de drie projectjaren weergegeven. Het bedrag per jaar verschilt omdat het aantal uren dat De Grift en de GGD per jaar aan het project besteden, niet hetzelfde is. In 12.1.2 zijn de extra personele kosten, zoals beschreven in 12.1.1, over de drie projectjaren én over de acht gemeenten verdeeld. In 12.1.3 staan de materiaalkosten, ook verdeeld over drie jaar en over de acht gemeenten. In 12.1.4 zijn de extra personele kosten en materiaalkosten opgeteld en is het bedrag per gemeente per jaar terug te vinden.

12.1.1 Personele kosten basispakket voor De Grift en GGD Gelre-IJssel per jaar

De Grift						
	2005	Activiteiten o.a. ³⁰	2006	Activiteiten o.a	2007	Activiteiten o.a
regulier	7.777,-	start campagnes en onderwijs	99.081,-	horeca ouderavonden onderwijs	91.607,-	horeca ouderavonden onderwijs
extra	10.650,-	start jeu/jongerenwerk ouderavonden v.o	42.075,-	'Boete of kanskaart' IVA-cursus ouderavonden	39.600,-	'Boete of kanskaart' IVA-cursus ouderavonden
Totaal	18.427,-		141.156,-		131.207,-	
Totale personele kosten over drie jaar voor De Grift:				€ 290.790,-		
GGD						
	2005	o.a	2006	o.a	2007	o.a
regulier	45.083,-	ontwikkeling campagnes onderwijs projectsecretaris	72.530,-	campagnes onderwijs projectsecretaris	61.663,-	campagnes onderwijs projectsecr.
extra	20.972,-	PR ouders	33.741,-	ouders sportverenigingen onderwijs	28.685,-	PR sportver. onderwijs
Totaal	66.055,-		106.271,-		90.349,-	
Totale personele kosten over drie jaar voor de GGD:				€ 262.675,-		

Totale reguliere personele kosten : € 377.742
 Totale extra personele kosten : € 177.283³¹
 Totale personele kosten voor drie jaar : € 555.025³¹

³⁰ Zie werkplan 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek' voor volledig beeld basispakket

³¹ Inclusief € 1.560,- voor Stichting Welzijn Winterswijk voor de pilot themafeest voor ouders en kinderen in het jeugd- en jongerenwerk die zal leiden tot een draaiboek voor alle gemeenten.

€ 177.283: 3 jaar: 8 gemeenten = gemiddeld per jaar per gemeente € 7.387 extra personeelskosten, als niet naar inwonersaantallen zou worden gerekend.

12.1.2 Personele kosten per gemeente per projectjaar voor extra uren

De personele kosten zijn berekend naar inwonersaantallen.

	2005	2006	2007	Totaal 3 jaar
Aalten	2.877	7.020	6.231	16.127
Berkelland	4.780	11.664	10.353	26.796
Bronckhorst	3.964	9.674	8.586	22.225
Doetinchem	5.900	14.397	12.779	33.075
Groenlo	3.119	7.613	6.757	17.489
Montferland	3.694	9.015	8.002	20.711
Oude IJsselstreek	4.223	10.305	9.147	23.675
Winterswijk	3.065	7.480	6.640	17.185
Totaal	31.622	77.168	68.495	177.283

12.1.3 Materiaalkosten per gemeente per projectjaar

De totale materiaalkosten bedragen: € 48.830,-.

2005	2006	2007
21.400,-	14.340,-	13.090,-

Ook deze kosten worden in onderstaand schema over drie jaar en over de acht gemeenten verdeeld.

De materiaalkosten gaan o.a. om een verbindend logo/slogan, materialen voor de publiekscampagnes, ouders en scholen en voor de verspreiding van de materialen.

	2005	2006	2007	Totaal 3jaar
Aalten	1.947	1.305	1.191	4.442
Berkelland	3.235	2.168	1.979	7.381
Bronckhorst	2.683	1.798	1.641	6.121
Doetinchem	3.993	2.675	2.442	9.110
Groenlo	2.111	1.415	1.291	4.817
Montferland	2.500	1.675	1.529	5.705

Oude IJsselstreek	2.858	1.915	1.748	6.521
Winterswijk	2.075	1.390	1.269	4.733
Totaal	21.402	14.341	13.090	48.830

12.1.4 Totale kosten per gemeente per jaar

De totale extra personele kosten en materiaalkosten bedragen samen € 226.113 (€ 177.283 + € 48.830). Hieronder volgt de verdeling van deze kosten over de gemeenten, verkregen door de bedragen van tabel 12.1.2 en 12.1.3 bij elkaar op te tellen.

	2005	2006	2007	Totaal 3jaar
Aalten	4.824	8.325	7.422	20.571
Berkelland	8.013	13.832	12.332	34.177
Bronckhorst	6.647	11.472	10.227	28.346
Doetinchem	9.893	17.072	15.221	42.186
Groenlo	5.230	9.028	8.048	22.306
Montferland	6.194	10.690	9.531	26.415
Oude IJsselstreek	7.081	12.220	10.895	30.196
Winterswijk	5.140	8.870	7.909	21.919
Totaal	53.022	91.509	81.585	226.116

- **Toelichting bij de kostenoverzichten**

- Personele kosten Basispakket voor De Grift en GGD (12.1.1)

Voor de personele kosten is gekeken naar het aantal uren dat De Grift en de GGD nodig hebben om het basispakket uit te kunnen voeren.

Totaal De Grift	3196 uur	Totaal GGD:	2887 uur
Regulier	1965 uur	Regulier:	1775 uur
Extra	1231 uur	Extra:	1112 uur

61% van de benodigde uren worden in reguliere werktijd van De Grift en de GGD uitgevoerd. De resterende 39% betreffen de extra uren.

Het basispakket omvat een groot aantal activiteiten, die nodig zijn om alcoholmatiging in de Achterhoek een kans van slagen te geven. Uitvoering van deze activiteiten uit alleen maar reguliere uren zou voor De Grift betekenen dat alle andere activiteiten in de Achterhoek zouden komen te vervallen, bijvoorbeeld de projecten voor jeugd en jongerenwerk, risicjongeren binnen het onderwijs, coffeeshopbezoekers en/of (jeugd)hulpverlening/ggz³². Gevolg voor de GGD Gelre-IJssel zou zijn dat een onevenredig groot deel van de preventie-

³² Zie bijlage Productie Preventie & Monitoring regio Achterhoek 2005, bij Productenboek Cluster Preventie & Monitoring

uren aan alcohol en aan de Achterhoek zou worden besteed, bijvoorbeeld ten koste van uren voor voorlichting aan allochtonen en van uren voor het overige werkgebied.

- Totale kosten per gemeente per jaar (12.1.4)

Uit de berekening van de benodigde uren is duidelijk geworden dat de totale personele kosten € 555.025 zijn; de extra kosten zijn € 177.283. Verdeeld over drie jaar en verdeeld over de acht gemeenten gaat het om een bedrag van € 7.387 per jaar.

Er is echter voor gekozen niet dit gemiddelde bedrag bij alle gemeenten aan te vragen, maar om de extra kosten naar inwonersaantallen te berekenen. Dit geldt ook voor de materiaal kosten, in totaal € 48.830,-.

Om de extra uren van het basispakket te financieren is aan verschillende mogelijkheden gedacht:

- via de gemeenten
- via de Provincie Gelderland
- via fondsen

Gekozen is om de extra kosten aan te vragen bij de acht gemeenten. Daarnaast worden andere kanalen voor financiering benaderd, namelijk de Provincie Gelderland en het OGZ-fonds.

Voor deze optie is gekozen, omdat er een duidelijke roep is om actie binnen afzienbare tijd. Om in september 2005 te kunnen starten, is het nodig dat de gemeenten zich nu achter het plan scharen en er geen lang financieringstraject moet worden afgewacht. Als gemeenten instemmen met het plan en de aanvullende financiering is een start in september haalbaar; daarbij is de voorzichtige inschatting gemaakt dat de bedragen voor gemeenten niet onrealistisch hoog zijn. En wellicht zullen de kosten lager uit vallen als andere financiers subsidie toekennen.

Het is de projectgroep 'Alcoholmatiging jeugd' bekend dat gemeenten onder druk staan van bezuinigingen. Er wordt niet makkelijk gedacht over extra financiering door gemeenten en daarom wordt tegelijkertijd naar andere financieringsmogelijkheden gezocht. Immers het op basis van praktijk en onderzoek gekozen basispakket is nodig om de tendens van steeds jongere kinderen die buitensporig veel alcohol drinken tegen te gaan. Dat vraagt een investering.

12.2 Keuze-activiteiten 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'

In het werkplan is naast het basistakenpakket een aantal keuze activiteiten opgenomen. Dit zijn activiteiten die een gemeente als aanvulling op het basispakket kunnen inkopen, bijvoorbeeld omdat daarmee een bepaalde doelgroep beter wordt bereikt, zoals bij de home party's of een bepaald deelaspect wordt aangepakt, zoals bij BOB verkeersveiligheid.

Bijlage 1 Bestuurlijke opdracht 4 juni 2003

Voorstel voor de invulling van de planfase van het programma 'Preventie van genotmiddelengebruik van jongeren in de Achterhoek'

Inleiding

In januari 2003 is het onderzoek 'Wat is normaal' gepresenteerd. Het onderzoek geeft een beeld van de aard en de omvang van het genotmiddelengebruik in de Regio Achterhoek.

Geconstateerd wordt dat jongeren in de Achterhoek eerder alcohol gaan gebruiken dan een aantal jaren geleden en dat per keer ook meer gedronken wordt. Het gebruik van de andere genotmiddelen (harddrugs en softdrugs) blijft nagenoeg constant terwijl er minder gerookt wordt dan een aantal jaren geleden. Het gebruik van alcohol door Achterhoekse jongeren in hoeveelheid en frequentie scoort veel hoger dan het landelijk gemiddelde. Het rapport eindigt met een aantal aanbevelingen

Een werkgroep bestaande uit ambtenaren van de gemeenten Bergh, Doetinchem, Groenlo en Winterswijk en de GGD Achterhoek en De Griff/Gelders Centrum voor Verslavingszorg heeft het volgende voorstel uitgewerkt.

Plan van aanpak om tot een regiobreed activiteitenplan te komen

Werkwijze

1. De huidige werkgroep wordt omgezet in een projectgroep, die belast wordt met de uitwerking van een regiobreed activiteitenplan. De politie wordt gevraagd om toe te treden tot de projectgroep.
2. Vanuit de projectgroep worden een aantal werkgroepen gevormd die zich gaan buigen over mogelijke projecten in de domeinen:
  - a. **Onderwijs:** bijvoorbeeld projecten op scholen
  - b. **Vrije tijd:** bijvoorbeeld projecten in de sportwereld
  - c. **Thuis:** projecten op het beïnvloeden van de cultuur van het gebruik van alcohol en opvoedingsondersteuning
  - d. **Regelgeving/handhaving:** projecten op het terrein van de verkrijgbaarheid van alcohol voor jeugdigen, regelgeving/convenanten in horeca en sport, supermarkten etc.

De werkgroepen moeten in de periode september/december 2003 komen tot een voorstel voor activiteiten. De werkgroepen zijn breed van samenstelling. Behalve een of meerdere projectgroepen worden waar nodig daaraan ad-hocbasis inhoudsdeskundigen, ambtenaren en vertegenwoordigers uit de diverse domeinen toegevoegd om mee te denken over zinvolle en haalbare activiteiten.

De projectgroep bundelt daarna de door de werkgroepen uitgewerkte activiteiten, brengt deze in onderlinge samenhang en legt deze - voorzien van een plan van aanpak en een kostenbegroting - voor aan de portefeuillehouders van de 18 Achterhoekse gemeenten (incl. Neede). Dit uitgewerkte activiteitenplan met kostenbegroting zal modulair worden opgebouwd: een regionaal basispakket met een regionale plus-pakket. Daarboven wordt gedacht aan een lokaal basispakket met de mogelijkheid om als individuele gemeente te kiezen voor een lokaal oplossing.

Doel van de regiobrede aanpak

- a. Bevordering van alcoholmatiging
- b. Handhaving van het beleid t.a.v. andere genotmiddelen.

Doelgroep

Jeugd tussen 10 en 25 jaar.

Ondersteuning

De projectgroep en de werkgroepen worden ondersteund door een ambtelijk secretaris die de verbindende schakel is tussen de projectgroep en de werkgroepen en het noodzakelijke inventariserende en voorbereidende werk kan doen. Voorgesteld wordt om bij de GGD Achterhoek en ambtelijk secretaris aan te stellen voor de periode van een half jaar voor 8 uur per week met 2 uur secretariële ondersteuning. De kosten hiervan worden geraamd op eenmalig € 4800,-. Geadviseerd wordt de gemeente Doetinchem te verzoeken de ambtelijk secretaris en de secretariële ondersteuning te bekostigen uit het regionale budget.

25 mei 2003

Namens de projectgroep:

GGD Achterhoek - Cora Capel - Gemeente Doetinchem - Jan Bulsink

Bijlage 2 Projectgroep 'Alcoholmatiging Jeugd in de Achterhoek'

Deelnemers

Gemeente Doetinchem	de heer J. Bulsink
Gemeente Winterswijk	mevrouw B. Klein Gunnewiek
Gemeente Groenlo	mevrouw F. Melssen
Gemeente Montferland	mevrouw M. Scholten
Politiedistrict Achterhoek	de heer W. Slotboom
De Grift, Gelders centrum voor verslavingszorg	mevrouw I. van Helvoort
	de heer R. Hobeijn
NIGZ	de heer R. Bovens (adviseur)
GGD Gelre-IJssel	mevrouw C. Izeboud (projectsecretaris)
	mevrouw H. van Kampen (notulist)
	mevrouw S. Laiejendecker
	mevrouw C. de Rover (voorzitter)

Bijlage 3   Werkgroepen

- **Werkgroep Onderwijs**

De Grift, Gelders centrum voor verslavingszorg
Het Graafschap College, sector Educatie & Scholing
Brewinc College, Doetinchem
De Driemark, Winterswijk
Schaersvoorde, Aalten
GGD Gelre-IJssel, afd. GB&O
GGD Gelre-IJssel, afd. GB&O
GGD Gelre-IJssel, afd. JGZ

mevrouw M. de Jong (voorzitter)
de heer T. Boland
de heer A. Stans
de heer D. Hoogakker
de heer H. Huis in 't Veld
mevrouw M. Campen
mevrouw C. Izeboud
mevrouw S. Laeijendecker

- **Werkgroep Regelgeving**

Gemeente Doetinchem
De Grift, Gelders centrum voor verslavingszorg
Gemeente Winterswijk
Politie, team Doetinchem
GGD Gelre-IJssel

de heer R. Hengeveld (voorzitter)
mevrouw I. van Helvoort
de heer M. Bandel
de heer D. Soeter
mevrouw C. Izeboud

- **Werkgroep Thuis**

GGD Gelre-IJssel
GGD Gelre-IJssel
De Grift, Gelders centrum voor verslavingszorg
Gemeente Doetinchem
Gemeente Montferland
Politiedistrict Achterhoek
GSJ Lindenhout

mevrouw C. Capel (voorzitter)
mevrouw C. Izeboud
mevrouw I. Herberighs
de heer J. Bulsink
mevrouw M. Scholten
de heer W. Slotboom
de heer R. Mos

- **Werkgroep Vrije tijd**

De Grift, Gelders centrum voor verslavingszorg
Gemeente Groenlo
Politie, team Lichtenvoorde
Horecaplatform
Eibergse Sportfederatie
Stichting Welzijn Winterswijk, jeugd- en jongerenwerk
GGD Gelre-IJssel

mevrouw S. Kliphuis (voorzitter)
mevrouw F. Melssen
de heer R. van Meurs
de heer G. van Aalst
mevrouw G. Schäperclaus
mevrouw S. Binksmä
mevrouw C. Izeboud

Bijlage 4 Afkortingen

ABA	commissie Algemeen Bestuurlijke Aangelegenheden
APV	Algemene plaatselijke verordening
AVP	bureau Alcohol Voorlichting en Preventie
BOA	Buitengewoon opsporingsambtenaar
E-MOVO	Elektronische Monitoring en Voorlichting
GIP	Gezondheidsinformatiepunt
ILV	Informatiepunt Lokale Veiligheid
IVA	Instructie Verantwoord Alcoholschenken
NIGZ	Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie
PAD	Programma Alternatieve Denkstrategieën
PGO	Preventief GezondheidsOnderzoek
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
SZVO	Samenwerkingsverband Doetinchem
VWA	Voedsel en Warenautoriteit/Keuringsdienst van Waren
ZMOK	Zeer Moeilijk Opvoedbare Kinderen